

دوره هفتم تقنینیه

جلسه ۱۷۲

صورت مشروح

مذاکرات مجلس

(بدون مذاکرات قبل از دستور)

دوشنبه دوازدهم آبان ماه ۱۳۰۹ - ۱۱ جمادی الاخری ۱۳۴۹

قیمت اشتراك سالیانه : ۱۰ تومان
داخلة : ۱۰ تومان
خارجہ : ۱۲ تومان
تک شماره : یکقران

مطلبه مجلس

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس عصر روز دوشنبه دوازدهم آبان ماه ۱۳۰۹ * (۱۱ جمادی الاخری ۱۳۴۹)

فهرست مذاکرات

- ۱) تصویب صورت مجلس
- ۲) تصویب يك فقره مرخصی
- ۳) اجازه استخدام مهندس معدن و شیمیست معدن
- ۴) تقدیم و تصویب لایحه اختیارات کمیسیون عدلیه
- ۵) شور لایحه صیانت آثار ملی
- ۶) تقدیم دو فقره لایحه از طرف آقای وزیر عدلیه
- ۷) بقیه شور لایحه صیانت آثار ملی
- ۸) موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه

مجلس چهار ساعت و يك ربع بعد از ظهر بریاست آقای دادگر تشکیل گردید

[۱ - تصویب صورت مجلس]

صورت مجلس صبح دو شنبه دوازدهم آبان ماه را آقای مؤید احمدی (منشی) قرائت نمودند * * *

رئیس - در صورت مجلس نظری نیست؟ (نمایندگان - خیر) صورت مجلس تصویب شد.

(۲ - تصویب مرخصی آقای محمد ولی میرزا)
رئیس - يك فقره مرخصی از طرف کمیسیون عرایض و مرخصی رسیده است قرائت میشود:

نماینده محترم آقای محمد ولی میرزا از تاریخ ۲۰ مهر ماه ۱۳۰۹ لغایت ۲۵ روز تقاضای تمدید مرخصی نموده و نصف از حقوق این مدت را با نظارت مؤسسه شیر و خورشید سرخ بمصرف مریضخانه زاویه مقدسه تخصیص داده اند کمیسیون با تقاضای ایشان موافق و اینک خبر آنرا تقدیم میدارد

رئیس - مخالفی نیست؟ (اظهار شد - خیر) موافقین با مرخصی آقای محمد ولی میرزا قیام فرمایند. (اکثر قیام نمودند) تصویب شد.

(۳ - اجازه استخدام یک نفر مهندس معدن و یک نفر شیمیست معدن)
رئیس - خبر کمیسیون بودجه راجع به اجازه استخدام يك نفر مهندس معدن و يك نفر شیمیست معدن شناس قرائت می شود:

خبر کمیسیون لایحه نمره ۸۲۳۸ دولت را کمیسیون بودجه مطرح و مورد شور قرار داده با توضیحاتی که آقای معاون

* عین مذاکرات مشروح یکصد و هفتاد و دومین جلسه از دوره هفتم تقنینیه . (مطابق قانون ۸ آذر ماه ۱۳۰۵)

وزارت اقتصاد ملی دادند با استفاده يك نفر مهندس معدن و يك نفر شیمیست معدن موافقت و اینک راپرت آنرا برای تصویب مینماید ماده واحده - وزارت اقتصاد ملی مجاز است يك نفر مهندس معدن و يك نفر شیمیست برای مدت دو سال بجهت تفتیش و استخراج معادن با شرایط مقرر در قانون ۲۳۳ ع.ق.ب ۱۳۰۱ از تبعه دولت آلمان استخدام کند. حقوق مشارالیهما جمعاً بیش از سالیانه دلار هزار و دویست دلار و مخارج مسافرت ذهاباً و اياباً از پانصد دلار و مخارج منزل و اثاثیه زاده از سالی دو هزار تومان نخواهد بود. رئیس - خبر کمیسیون امور خارجه در تائید این خبر قرائت میشود:

خبر کمیسیون

کمیسیون امور خارجه در هفتم آبانماه لایحه نمبر ۸۲۳۸ دولت راجع با استخدام دو نفر متخصص معدن و شیمی از آلمان را مطالعه و چون راجع به ملیت آنها مخالفتی نبود عین لایحه را تصویب نمود.

رئیس - ماده واحده مطرح است. آقای آقا سید یعقوب آقا سید یعقوب - از دوره چهارم تا حالا آنچه بنده نظرم می آید معلوم میشود که عمر ما باید به تجربه و امتحان بگذرد نه اینکه در مقام عمل باشیم هی متخصص آمد و رفت سؤال کردیم این متخصص چه کرد بعد از خارج شدنش معلوم شد که يك راپرتهائی این متخصص داده است و در کشورهای میز وزارتخانه ها مانده است. در دوره پنجم همین معاون وزارت اقتصاد ملی در اینجا آمدند و راجع به آوردن متخصص در این مسئله بیان کردند و متخصص یکی از آمریکا آوردند یکی از آلمان آوردند و این متخصص آلمانی که دکترو بونه باشد یکی از متخصصین عالی مقام بود و از قراری که بما اطلاع دادند در تمام ایران گردش کرد و همینطور مستر کلاب آورده بودند برای استخراج نفت و او هم در تمام جاها گردش کرد و در راپرتی که داده است نظریات خودش را راجع بمعادن نوشته است راپرتهائی که داده است در ضبط وزارت خانه ها و مجلس هست اگر رجوع کنید بدفترا کد مجلس و وزارت فوائد عامه سابق (که حالا دو وزارتخانه

بدهیم که در آن مدرسه تحصیلات بکنند اینجا بنده عرض میکنم و در کمیسیون هم عرض کردم این شاگردانی که زوانه میکنند ده نفرشانرا همیشه در نظر بگیرد برای دانستن استخراج معادن و تحصیل این علم آوردن این متخصص و مقام این بالاتر از دکترو بونه که نیست و بهتر از دکترو بونه نیست و فایده که از آن بردیم از این فایده زیادتر نخواهیم برد این فایده است که از این متخصص می بریم که بیاید بهینند چه معادنی ما داریم اما اگر بگوئید که ما میخواهیم مستخدم پیاوریم برای عمل نه برای مقام علمی مقام علمیش را راپرت داریم و اطلاع داریم حتی خود آقای وزیر محترم امور خارجه اطلاع دارند که در کمیسیون گفتیم که همین دکترو بونه رفته است در خارج و يك کتاب مفصلی راجع بمعادن ایران چاپ و منتشر کرده و دنیا را مطلع کرده است که بجمده الله سرزمین ایران دارای چه معادنی است و آن کتاب را هم ما خبر نداریم معارفمانهم مصلحت ندانست که آن کتاب را منتشر کند اینها را ما میگوئیم و فایده دارد و الا لایحه آوردن در يك مجلسی که نهایت اشتراك مساعی بادولتش دارد رأی میدهد و موافقت می کند هیچوقت مقام مخالفت نبوده است این دردهائی است که بیان میکنیم اشتباهانی می شود که در مجلس مخالف بادولت بوده است يك نظریاتی است که گفته می شود همین نظر مثلاً که بنده میگفتم آقای وزیر امور خارجه تا این اندازه که شما میفرمائید پول هم خرج کرده ایم هفتصد هزار تومان هم خرج کرده ایم این حرفها بوده است و الا چه مخالفتی بوده است بنده که مخالف هستم برای این است که میگویم هیچ فایده ندارد جز این که ما يك پولی در این موقع که ما پول را فوق العاده لازم داریم برای مخارج دیگر در این جا صرف شود.

کفیل وزارت اقتصاد ملی - (آقای فروغی) البته بنده میدانم که نظریات آقای آقا سید یعقوب برای مخالفت نیست نظری است اظهار میفرمائید و بنده هم خیلی باختصار جواب عرض میکنم میفرمائید که اگر ما بخواهیم استخراج معادن مملکتان را بکنیم يك نفر که سهل است شاید پنج نفر، ده نفر هم کم است و کافی نیست اما اولاً وزارت اقتصاد متخصص لازم دارد از

برای این که انشاء الله وقتی که موقتش رسید همان مستخدمینی را که از برای استخراج لازم داریم استخدام کنیم با این شخص اداره کنیم البته تصدیق میفرمائید که در کار فنی و علمی اداره کردن خود آن اشخاص هم علم میخواهد بنده هر قدر هم برای کارهای مملکت ایران در وزارتخانه و بعضی کارها بصیرت داشته باشم ولی متخصص معدن نمیتوانم اداره بکنم و نمیتوانم به آنها بگویم که این شکل باید بکنید بعضی از لواجی که از محاسن گذشت ملاحظه فرمودید که مثلاً در امتیاز ذغال سنگ مشهد نوشته شده بود که صاحب امتیاز باید عملیات خودش را مطابق دستور متخصص وزارت اقتصاد ملی بکند و باید که اگر عیبی و تقصی در کار استخراج آنها دیده می شود وزارت اقتصاد نظر بکند و رفع آن عیب را بکند چه بکند؟ خوب این را کی میکند؟ آن کسی را که شما مستخدم میکنید که برود مثلاً معدن مس دامغان را استخراج کند یا این که استخراج نفت بکند یا استخراج آهن بکند آن کس را که بنده نمی توانم هر روز در وزارت اقتصاد باو بگویم که آقا بهین که این امتیاز ذغال سنگ مشهد درست است یا نه این که همان متخصصینی که برای استخراج معدن می آوریم يك نقری را بنده میخواهم که بهینند آن متخصص درست کار میکند یا نه باید در این کارها با نظر يك کسی در وزارت اقتصاد ملی کار بکنیم و بدانیم که ترتیب معادن چه چیز است قوانین معدن را چه جور باید نوشت نظامنامه اش را چه طور باید نوشت ترتیب کنترات که باید برای معادن بست چه طور باید بست این آدم که میگوید این جا يك معدن پیدا کرده ام صحیح میگوید فلان جا که میگویند در دامغان خاك طلا پیدا شده است يك کسی باشد که تجزیه کند و مصدق باشد که واقعاً بهینیم این طور هست و استعداد این را دارد که فرض ما پنجاه هزار تومان بدهیم و يك عده مستخدم پیاوریم برای استخراجش این را بنده که نمیتوانم بگویم معاون وزارت اقتصاد هم که نمیتواند بگوید مدیر اداره معادن هم که نمیتواند بگوید (صحیح است) خود این کار متخصص میخواهد بنده تصدیق دارم که باید نفر با این دورنری که استخدام میکنیم معادن این مملکت را استخراج نخواهیم کرد ولی

باین يك نفر دو نفر ما میخواهیم ترتیب استخراج معادن این مملکت را در تحت مطالعه درپیاوریم.

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است .

فیروز آبادی - بنده مخالفم . کافی نیست .

رئیس - بفرمائید .

فیروز آبادی - با يك دست و پاچگی نمیشود این امورات را گذرانند عرض میشود که آقا فرمودند که معادن شناسی غرض ایشان این بود که این شخص معادن شناس است مثل این است که ما متخصص ذوب آهن را آوردیم گفت که وقتی من آهن را توی کوره گذاشتم نمیتوانم چه جور دمش بدهم این جا هم که وقتی معادن شناس آوردیم غیر از مهندس معادن است معادن شناس وقتی آوردیم او میگوید که من مهندس معادن نیستم اگر چه بواسطه ایراد گیری هم و نکردن کار باشد میگوید که من معادن شناس هستم و بشما میگویم که فلان جا معادن است اما من مستخرج آن نیستم باید کسی دیگر بیاید و مستخرج آن باشد مثل اینکه در سابق هم که متخصص ذوب آهن را آوردیم این جواب را بما داد اگر چه میتوانست استخراج کند و میتوانست کار بکند ولی این جواب را بما داد و يك مبلغی هم از ما پول گرفت و رفت پی کارش ما به این طریق نمیتوانیم موفق به استخراج معادن بشویم ما يك معادنی داریم که سابقاً هم آمدند دیدند مستر کلاب صورت آنها را دارد حالا که آمده اند و دیدند که فلان جا معادن آهنی هست یا معادن مس هست یا سرب هست یا نفت هست این معادن را مستر کلاب آمد و تصدیق کرد معادن دیگر هم از قراری که شنیدم گفت در این جا داریم و راپرتش را داد و یکسال هم نشد و سه سال کثرت شده بود و يك حقوق سه ساله را گرفت و رفت پی کارش غرض

این است که متخصص معادن شناس غیر از مستخرج معادن است اگر میخواهیم معادن شناس بیآوریم باز هم مثل سابق می آید و میگوید هست وقتیکه میگویند که استخراج باید بشود میگویند که ما در استخراجش ربطی نداریم و علم نداریم مثل اینکه سابقین بما گفتند باید عملیات آنها سر مشق برای ما شده باشد که ما بدانیم که اینها که می آیند بچه نظر است پس باید متخصص ... (زنك رئیس)

رئیس - آقا شما در کفایت مذاکرات اجازه میخواهید و بنده ارفاق میکنم شما در اصل موضوع وارد میشوید بطور تفصیل این نمیشود آقا (صحیح است)

فیروز آبادی - خوب مقصود عرض این است که آخر این مطلب يك اندازه بنظر بنده اهمیت داشت سابق هم ما ضرر بردیم از استخدام اینها بمجرد چهار کلمه نمیشود زود رای داد و باید مذاکره بشود که مطلع بشویم و عن بصیرت رأی بدهیم که مثل سابق نشود.

رئیس - آقا اینکه مذاکرات را کافی میدانند قیام فرمایند. (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد . پیشنهاد آقای فهیمی قرائت میشود: بنده پیشنهاد میکنم بعد از عبارت مخارج مسافرت اضافه شود : هر يك از آنها .

کفیل وزارت اقتصاد ملی - صحیح است اینجا در عبارت افتاده است از قلم این پانصد دلار برای ایاب و ذهاب يك نفر است و برای دو نفر کفایت نمیکند باید نوشته شود هر يك از آنها

رئیس - رأی میگیریم به ماده واحده باورقه با افزایش پیشنهاد آقای فهیمی موافقتین ورقه سفید خواهند داد . (اخذ و تعداد آراء بعمل آمده پنجاه و نه ورقه سفید و يك ورقه کبود تعداد شد)

رئیس - عده حاضر ۸۲ با کثرت ۹۹ رأی تصویب شد *

اسامی موافقتین: آقايان - فرهنگند - اقبال - عراقی - بیات ماکو - ناصری - خواجوی - صادقی - مهدوی - طاهری - عدل - فرشی - اسکندری - قزوچی - کفائی - اعتبار - پنکدار - حبیبی - میرزا بانس - امیر دولتشاهی - اورنگ شیخ الملکی - اسد - طباطبائی دیا - لاریجانی - نجومی - آقا سید کاظم بردی - شهادت - قاضی نوری - یاسانی - امیر ابراهیمی - درباری زوار - عامری - ملک زاده - فهیمی - مولوی - ذوالقدر - حکمت - مصباح فاطمی - طباطبائی وکلی - دبستانی - وثوق دهستانی - مفتی - ملک مدنی - ساکبان - روحی - وهاب زاده - ملک آرائی - افخمی - حسنعلی میرزا دولتشاهی - ابلیخان آقا سید ابراهیم ضیاء - ایزدی - مؤید احمدی - کیا نوری - مقدم - نوبخت - طالش خان - احتشام زاده مخالف - آقای فیروز آبادی :

۴. تقدیم و تصویب لایحه اختیار کمیسیون عدلیه

رئیس آقای وزیر عدلیه فرمایشی دارید ؟

وزیر عدلیه (آقای داور) - البته آقایان سابقه دارند که بنده اغلب اوقات میل داشتم و تمی میگردم که کار های عدله را در قسمت قوانین بکمیسیون عدلیه مراجعه کنم (صحیح است) که هم وقت مجلس را نگیرد و هم کار ما زود تر پیش برود این است که در این آخر وقت و با کمی وقتی که الان داریم این احتیاج ما بیشتر میشود راست است که وقت کمیسیون عدلیه الان خیلی کم است معذالك بنده از مجلس تمی میکنم که اجازه بدهند بکمیسیون عدلیه که لوایحی که تقدیم کمیسیون عدلیه میشود مطالعه کنند و رای بدهد که زود تر تمام شود . (صحیح است)

(لایحه تقدیمی آقای وزیر عدلیه بشرح آتی قرائت شد)

ساحت محترم مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه

نظر باینکه مقتضی است لوایح پیشنهادی وزارت عدلیه قبل از اینکه در مجلس شورای ملی طرح و تصویب گردد مطابق سوابق موجوده در کمیسیون قوانین عدلیه مطرح و بعد از تصویب کمیسیون بموقع اجرا و آزمایش گذاشته شود تا پس از رفع نواقص ثانیاً بمجلس شورای ملی پیشنهاد گردد لذا ماده واحده ذیل راجع به اختیارات کمیسیون فعلی قوانین عدلیه با قید دو فوریت پیشنهاد و تقاضای تصویب آن میشود

ماده واحده - وزیر عدلیه مجاز است لوایح قانونی را که بمجلس شورای ملی پیشنهاد مینماید پس از تصویب کمیسیون فعلی قوانین عدلیه بموقع اجرا گذارده و پس از آزمایش آنها در عمل نواقصی را که در ضمن جریان ممکن است معلوم شود رفع و قوانین مزبوره را تکمیل نموده ثانیاً برای تصویب به مجلس شورای ملی پیشنهاد نماید

رئیس - فوریت مطرح است . آقای روحی

روحی - موافقم

بعضی از نمایندگان - مخالفی نیست .

رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - خوب درست است مجلس آخر وقتش است فردا در واقع بیشتر نداریم ولی مجلس که بکلی از بین نمیرود دو ماه دیگر ، يك ماه دیگر سه ماه دیگر دو مرتبه مجلس باز خواهد شد آقای وزیر عدلیه هم لوایحشان را می آورند در مجلس و بدقت رسیدگی میشود اگر رأی داد بموقع عمل میگذرانند اگر رأی نداد که هیچ رد میشود درست است سوابق دارد ولی همان سوابقش هم بعقیده بنده خوب نیست و وقت مجلس ضایع نمیشود وقت مجلس جهت این کار ها است ملت هم این مجلس را خواست که در جزئیات کار او این جا به نشینند و یکی یکی رسیدگی بکند اگر صلاح هست رأی بدهد آقای وزیر عدلیه چند دفعه اختیار گرفتند بجهت این امر و این قوانینی که از کمیسیون گذشته است بموقع عمل گذاشته اند ولی یکی از آنها تا بحال به مجلس نیامده است که بگویند این قانون بمورد امتحان گذاشته شده است خوب است ، بداست هیچ به مجلس نیامده بنده عقیده ندارم بفوریت این امر بگذرد و کور کورانه ما رأی بدهیم این کار کم کم يك مدی میشود باسطلاع که هر کلبانی را بیآورند در مجلس و در عرض پنج دقیقه رای میدهند دیگر احتیاجی به مجلس باقی نمیماند من است که يك لایحه بیآورند و بگویند که تاده سال دولت حق دارد که هر کاری را بکند دیگر آنوقت چه احتیاجی به مجلس داریم نظر به این که همیشه احتیاج به مجلس باقی باشد بنده عقیده ندارم باین طریق هر چند در زمان مجلس هم بعقیده بنده مثلاً انحصار کردن تجارت تر باك بیک نفر بر خلاف قانون بوده است و خوب هم نیست در زمان مجلس این ترتیبات بشود و امیدواریم دیگر این ترتیبات نشود و دو ماه دیگر ، يك ماه دیگر مجلس تاسیس میشود و لوایح به مجلس می آید اگر مجلس صلاح دانست رای بدهد اگر صلاح ندانست رای نمیدهد حالا در این وقت تنگ باین سرعت این لایحه را گذراندن بنده عقیده ندارم .

وزیر عدلیه - بنده تصور نمیکنم که جواب مفصلی بدهم به آقا. آقا البته همیشه این نظر را داشته‌اند راجع به اختیاراتی که به کمیسیون داده میشده است و اکثریت مجلس هم همیشه بر خلاف عقیده آقا این اختیار را داده است و الان هم ضرورتش بیشتر است و احتیاج به مجلس هم همیشه بوده و هست و بیک یا دو لایحه که بنده به کمیسیون مجلس تقدیم میکنم احتیاج به مجلس ازین نخواهد رفت و فقط این دو لایحه نیست که بنده تقدیم میکنم فقط چون باین دو لایحه احتیاج ضروری داشتیم خواهش میکنم که رأی بدهند و در اینجا تذکراً میخواهم عرض کنم که این اختیاری که بکمیسیون داده میشود دیگر برای شور فاصله بینش نخواهد بود و يك شور میشود و در ضمن بنده خواستم این را عرض کنم برای توضیح مطلب **رئیس** - موافقین با فوریت اول قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند)

رئیس - فوریت ثانی مطرح است. مخالفی نیست؟ (گفته شد - خیر) رأی میگیریم بفوریت دوم موافقین قیام فرمایند (اغلب برخاستند)

رئیس - تصویب شد. ماده واحده مطرح است. آقای روحی.

روحی - موافقم.

رئیس - آقای کازرونی

کازرونی - عرض کنم بنده کاملاً با این لایحه موافقم و البته (بعضی از نمایندگان - اگر موافقت دیگر حرفی ندارد بگذارید مخالف صحبت کنند) اجازه بفرمائید **رئیس** - اگر مخالفید بفرمائید.

کازرونی - در اینجا آقایان تامل بفرمایند بنده موافقم (یکی از نمایندگان - اما دارد) بلی يك اما دارد این لوابچی که آقای وزیر عدلیه میفرمایند در موقع ننگ بایستی بکمیسیون برود و تصویب شود و بموقع اجرا گذارده شود و لکن بنده اطلاع دارم که این قانون یکی از قوانینی نیست که مستقیماً راجع

بعدلیه باشد بلکه راجع بمحاکمات مالیه است بنده میخواستم استدعا کنم که اگر آقای وزیر محترم عدلیه صلاح بدانند مدتی را برای آزمایش این قانون در نظر بگیرند و در همین قانون معین کنند که دو ماه سه ماه چهار ماه پنجمه ششماه الی یکسال آنوقت مدت آزمایش را معین کنند فوق العاده معلوم است که ما بیش از همه چیز علاقمند به عدلیه شما هستیم ما علاقمند هستیم که تمام دعاری مرکزیت پیدا کند در عدلیه البته دولت هم يك مصلحتی را در نظر داشته که این لایحه را آورده اما خواهش میکنم آقای وزیر عدلیه ارفاقاً و اشفاقاً مدت آزمایش را تعیین کنند.

وزیر عدلیه - بنده تصور میکنم که آقا يك قدری اشتباه کرده اند این جا چه خواسته شده است که بنده مدتش را معین کنم؟ مدت این لایحه چند ساعتی بیشتر نیست تا پس فردا بنده که این جا نوشتم...

کازرونی - مدت آزمایش قانونی که میخواهید بگذرانید (آزمایش قوانین بطور قطع مدت نمیتواند داشته باشد و بنا بر این بطور کلی بنده از آقا نمنا میکنم که موافقت بفرمائید و اجازه بدهید بهمین صورت که هست تصویب شود.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

یاسائی - بنده مخالفم با کفایت مذاکرات.

رئیس - بفرمائید.

یاسائی - عرض میشود بنده عقیده‌ام این بود که عبارت این ماده اصلاح شود چون حالا آقایان میگویند مذاکره کافی است بنده بصورت پیشنهاد نظر خود را تقدیم کردم که دیگر وقت گرفته نشود و پیشنهاد دادم و الا بنده موافقم که مذاکرات کافی باشد خواستم این را عرض کنم. **رئیس** - موافقین با کفایت مذاکرت قیام فرمایند (اکثر برخاستند)

رئیس - تصویب شد. پیشنهادی از آقای دشتی رسیده است قرائت میشود:
پیشنهاد آقای دشتی

بنده تبصره ذیل را پیشنهاد میکنم:
تبصره - سایر نمایندگان حق شرکت در مذاکرات کمیسیون عدلیه و نیز حق رأی نیز خواهند داشت.

رئیس - آقای دشتی... این حا تشریف بیاورید تند نویسیها بتوانند.

دشتی - (پشت کرسی نطق) عرض کنم که پیشنهاد بنده خیلی ساده است آن اندازه که بنده اطلاع دارم این اختیار را آقای وزیر عدلیه برای این میخواهند که لایحه ایست (که لابد تقدیم خواهند کرد) که آن لایحه راجع به دعوی دولت است بر افراد و افراد بر دولت و این لایحه بعقیده بنده يك اهمیت زیادی دارد و تمام مردم هم بآن علاقمند هستند و البته از نقطه نظر محکم اساس عدلیه ما خیلی ضرورت دارد که در این لایحه دقت شود و اغلب آقایان و کلا بنده اطلاع دارم که در این لایحه نظر داشتند این بود که بنده خواستم از آقای وزیر عدلیه خواهش کنم که موافقت بفرمایند باین تبصره بنده البته تمام و کلا که نخواهند آمد ممکن است ده نفر، دوازده نفر، پست نفر می آیند و شرکت میکنند و حق رأی داشته باشند و این ضرری ندارد برای اینکه کمیسیون عدلیه که فی حد ذاته يك اختصاصی ندارد یعنی اعضای کمیسیون عدلیه تمام متخصص نیستند که دیگران نباشند و بالاخره بر حسب قرعه و اتفاق يك عدد اعضای کمیسیون عدلیه شده‌اند ممکن است اشخاص دیگری هم باشند که بیشتر از اعضای کمیسیون نظر داشته باشند در این لایحه این جا بنده نظر داشتم که به آنها هم این حق داده شود و پیش از این عرضی ندارم.

وزیر عدلیه - بنده واقماً خیلی میل داشتم که موافقت کنم با نظر آقای دشتی برای که نظر ایشان غالباً اقرب بقبول است ولی متأسفانه این نظر را می بینم خوب نیست درست فکر بفرمائید این جا اختیار داده می شود به کمیسیون و همه آقایان هم حق شرکت در مذاکره و رأی داشته باشند معنی این چه می شود؟ (بعضی از نمایندگان - مجلس شورای ملی) الا آن هیچجه

نفر اعضای کمیسیون که حاضرند آقایان دیگر هم که مطابق این تبصره جنابالی حق رأی و شرکت در مذاکره دارند تا لااقل اکثریتی که در مجلس حاضر می شود حاضر نشوند کمیسیون نمیتواند کار کند گمان میکنم این طرف مطلب و این جنبه قضیه را در نظر نگرفید که عملی نیست و خواهش میکنم خودتان موافقت بفرمائید و پیشنهادتان را پس بگیرید و لکن البته بنده خودم هم معتقد هستم و خیلی هم متشکر می شوم از آقایان که واقماً میل دارند کمک بکنند در موقع تشکیل کمیسیون فردا تشریف بیاورند و باصلاح معروف قدمشان بالای چشم (کازرونی - حق حرف زدن هم داشته باشند) آقا کدام وقت شما تشریف آورید در کمیسیون و حق حرف زدن بشما داده نشد؟ هیچ وقت در کمیسیون عدلیه باحال اینکه کمیسیون در بسته ایست بسته نبود و جلوی کسی را ننگرفته ایم واقماً اعضای کمیسیون عدلیه همیشه خوشوقت بوده اند از این که اشخاص بهشان کمک بکنند. يك کلمه هم آقای دشتی فرمودند که اعضای کمیسیون عدلیه اشخاصی نیستند که تخصص خاصی داشته باشند و بقرعه معین شده‌اند عرض کنم بقرعه نبوده است کمیسیون عدلیه عرض کنم با انتخاب مجلس بوده است و بنده در آخر مجلس باید تشکر کنم از اعضای محترم کمیسیون عدلیه که منتهی درجه صمیمیت و همراهی و موافقت را بروز داده‌اند در کار و خوب کار کرده‌اند (صحیح است)

دشتی - گرچه تبصره عملی است ولی معذالک چون آقای وزیر عدلیه موافقت نمیفرمایند بنده هم مسترد میکنم **رئیس** - پیشنهاد آقای فیروز آبادی قرائت میشود:
پیشنهاد آقای فیروز آبادی

بنده پیشنهاد میکنم اسامی اموری را که پیشنهاد میفرمایند آقای وزیر عدلیه بفرمایند.

وزیر عدلیه - دو مرتبه خوانده شود.

(بشرح فوق خوانده شد)

رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - خوب حالا مجلس میفرمایند چون وقتش منقضی شده است و تعطیل در این امر میشود این

است که بنده پیشنهاد میکنم که چه اموری را آقای وزیر عدلیه میخواهند به کمیسیون پیشنهاد کنند و در کمیسیون مذاکره شود و رأی بدهند و ایشان بموقع امتحان و عمل بگذارند انقدر را که ما حق داریم که بخواهیم بفهمیم که چه اموری است اگر این امری است که حالا ذکر شد که بعضی از محاکمات رجوع به محاکمات مالیه بشود اگر عدلیه ما عدلیه صحیح و محکمی است (همانطور که عقیده ما است) این کار را دیگر محتاج نیستیم که محاکمات ارجاع بمحاکمات مالیه بشود و اگر خدای نخواسته دارای عیب است پس عیب امور عدلیه را شما مرتفع کنید جهتش چیست که محاکمات مردم رجوع شود بمحاکمات مالیه این يك امر خیلی غریبی است من عقیده ندارم باین ترتیبات ما اگر عقیده مان این شد که تمام امورات بعدلیه رجوع شود رجوع بمحاکمات مالیه یعنی چه؟ اگر يك وقت طرف ضعیف شد و آنطرف قوی شد بمحاکمات عدلیه نباید برود این که نمیشود.

وزیر عدلیه - بنده برای جواب از آخر شروع میکنم یعنی آن قسمتی که اگر عدلیه داریم که میشود بهش اعتماد داشت چرا يك قسمت از دعای نرود بعدلیه محاکمه بشود بنده عرض میکنم آقا مسئله اعتماد به عدلیه و عدم اعتماد به عدلیه نیست که محاکم دیگر را ایجاد میکنند در هر جای عالم که ملاحظه بفرمائید از نقطه نظر سنخ کار و يك مقتضایانی باید محاکمات اختصاصی از برای يك نوع از امور تشکیل بدهند همینطور که اطلاع دارید محاکمات نظام هست محاکمات مالیه هست که مطابق قانون هم تشکیل شده است (مؤید احمدی - صحیح است) و يك صلاحیتی هم داشت ممکن است صلاحیت آن را زیاد کرد ممکن است صلاحیتش را کم کرد اما راجع باین بطور کلی چون يك اظهاری فرمودند خواستم این را عرض کنم بنده تصور میکنم چون در این قسمت خوب بود جواب عرض شود گفته شد اما راجع باین که من بگویم چه اموری میآورم اصولاً بنده مخالف این هستم و

الا هیچ مانعی ندارد بنده يك لایحه را که اکثریت مجلس نداند و نخواهد که بگذرد که بالاخره يك لایحه را به طور قاچاق نمیخواهم پیشنهاد کنم و بگذرد و عمل هم نخواهد بود ولیکن اگر نباشد بنده آمدم و بطوری که آقا میفرمایند گفتم که چه لواجی است این از دو صورت خارج نیست یا آقا میخواهند در مورد آن لواج بحث کنید این درست نقض غرض است یا اینکه خیر فقط آقا میخواهد شخصاً مطلع باشید این را بعد از اینکه گذشت بنده بهتان عرض میکنم (خنده نمایندگان)

رئیس - بنظر بنده این پیشنهادی که آقا کرده اند رأی گرفتنش مشکل باشد

طباطبائی دپیا - آقا این پیشنهاد نیست.

رئیس - ولی معذک ما رأی میگیریم برای خاطر اینکه گفته نشود که رأی نگرفتند. آقایانی که موافقت قیام فرمایند.

(عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد. آقای یاسائی پیشنهادی کرده اند قرائت میشود

پیشنهاد آقای یاسائی

پیشنهاد میکنم ماده واحده اینطور اصلاح شود: دولت مجاز است لواجی را که وزیر عدلیه پیشنهاد می

کند الی آخر

رئیس - آقای یاسائی

یاسائی - بنده توضیح مفصلی ندارم بعقیده بنده اینطور جامع تر است خود آقای وزیر عدلیه هم موافقت که همینچو باشد این است که اینطور پیشنهاد کردم.

وزیر عدلیه - بنده میخواهم اظهار موافقت بکنم با این برای اینکه آنجا نوشته است وزیر عدلیه مجاز است مطابق فرمول معمولی و اینجا نوشته است دولت در هر صورت این نظر آقا جامعتر است و بنده هم موافقم.

رئیس - رأی میگیریم بماده واحده با تصحیحی که آقای یاسائی پیشنهاد کردند و آقای وزیر عدلیه قبول

کردند موافقتین قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند) تصویب شد

۵- طرح و تصویب لایحه صیانت آثار ملی

کفیل وزارت اقتصاد ملی - خاطر آقایان محترم

هست که چند روز قبل بنده اینجا يك لایحه پیشنهاد کردم راجع به حفظ آثار ملی ایران و داخل درمذاکره آن هم شدیم و آقایان در اینجا در کلیات مذاکراتی فرمودند آن لایحه اولاً دو شوری بود و وقت مجلس وفا نکرد باینکه ما دو شور در آن باب بعمل بیآوریم ثانیاً بعضی نظریاتی که آقایان فرمودند چه در این مجلس و چه در خارج مجلس بنده از آنها که مستحضر شدم نظر باینکه همیشه میل دارم با موافقت آقایان کار بکنم اصلاحاتی هم در آن لایحه اولی بعمل آمد و لایحه شد تشکیل شده از نظریات خود بنده و نظریات وزارت معارف و نظریات آقایانیکه اینجا اظهاراتی فرمودند و نظریات کمیسیون اقتصاد ملی بنده همه آنها را که در نظر گرفتم يك لایحه جدیدی تنظیم کردم که امروز پیشنهاد به مجلس محترم میکنم بقید دو فوریت تمنی میکنم از مجلس بگذرانند دلایل فوریت هم چیز زیادی نیست که لازم باشد حالاً بنده اینجا بگویم آقایان همه مستحضرند و همه میدانند اول دلیلش اینست که مجال دوشور نداریم دوم دلیلش اینست که بکمیسیون رفته است و کمیسیون نظریات خودش را کرده است احتیاج بر جوع بکمیسیون نداریم و دلیل دیگر چون اصل قضیه فوریت دارد آنهم آقایان مستحضرند اینست که تمنی دارم آقایان تسریع بفرمایند که این لایحه بقید دو فوریت بگذرد و محض استحضار خاطر آقایان محترم عرض میکنم که آقای وزیر محترم معارف هم علاقه مند هستند باین لایحه و امضا کرده اند

دشتی - امضا کرده اند؟

کفیل وزارت اقتصاد ملی - بلی

کازرونی - دفاع هم باید بکنند

رئیس - چون لایحه مفصل است و طبع هم نشده وقت

بفرمائید در موقع خواندن

اعتبار - بنده خیال نمیکنم محتاج بقرائت باشد بعضی از نمایندگان - چرا آقا قرائت شود

لایحه دولت

ساحت محترم مجلس شورای ملی

برای حفظ آثار ملی این مملکت که اهمیت آن محتاج بشرح و بیان نیست دولت تا کنون بموجب نظامنامه ها و تصویب نامه اقداماتی کرده ولیکن احساس میشود که این مقصود مهم اساسی باید بوسیله قانون انجام گیرد و خاصه اینکه تکلیف کاوش اراضی برای کشف عتیقجات و حدود و حقوق دولت و مردم در این باب باید بموجب قانون معین شود باینواسطه سابقاً لایحه قانونی برای این منظور بمنوان قانون حفظ آثار ملی و معامله اشیاء عتیقه تقدیم مجلس شورای ملی شده بود اینك برای رعایت نظر آقایان نمایندگان محترم که در ضمن مذاکرات استنباط شد لایحه مزبور استرداد شده و لایحه ذیل را که با لایحه قبل تفاوتهای عیدیه دارد تقدیم و با تقاضای دو فوریت استدعای تصویب آنرا می نماید.

ماده اول - کلیه آثار صنعتی و انبیه و اماکن را که تا اختتام دوره سلسله زندیه در مملکت ایران احداث شده اعم از منقول و غیر منقول با رعایت ماده (۳) این قانون میتوان جزء آثار ملی ایران محسوب داشت و در تحت حفاظت و نظارت دولت می باشد ماده دوم - دولت مکلف است از کلیه آثار ملی ایران که فعلاً معلوم و مشخص است و حیثیت تاریخی یا علمی یا صنعتی خاصی دارد فهرستی ترتیب داده و بعد ها هم هر چه از این آثار مکشوف شود ضمیمه فهرست مزبور بناید فهرست مزبور بعد از تنظیم طبع شده و با اطلاع عامه خواهد رسید

ماده سوم - ثبت مالدر فهرست آثار ملی پس از تشخیص و اجازه کتبی وزارت معارف خواهد بود ولیکن ثبت مالی که مالک خصوصی داشته باشد باید قبلاً بمالك اخطار

شود و قطعی نمی‌شود مگر پس از آنکه بمالك اخطار و باعتراف او اگر داشته باشد رسیدگی شده باشد و وظایف مقرر در اینقانون راجع بآثار ملی فقط پس از قطعی شدن ثبت بر عهده مالك تعلق خواهد گرفت.

ماده چهارم - مالك مال غیر منقولی که مطابق این قانون از آثار ملی میتوان محسوب داشت و همچنین هر کس که بوجود چنین مالی بی برد، باید بنزدیکترین اداره مربوطه از ادارات دولتی اطلاع بدهد تا در صورتیکه مقامات صالحه مقرر در نظامنامه اجرائیه این قانون تصدیق نمودند که از آثار ملی است در فهرست آثار ملی ثبت نشود.

ماده پنجم - اشخاص که مالك یا متصرف مالی باشند که در فهرست آثار ملی ثبت شده باشند می‌توانند حق مالکیت یا تصرف خود را حفظ کنند ولیکن نباید دولت را از اقداماتی که برای حفاظت آثار ملی لازم میدانند ممانعت نمایند در صورتیکه عملیات دولت برای حفاظت مستلزم مخارجی شود دولت از مالك مطالبه عوض نخواهد نمود و اقدامات مزبور مالکیت مالك را متزلزل نخواهد کرد.

ماده ششم - عملیات مفصله ذیل متنوع و مرتکبین آن بموجب حکم محکمه قضائی بآداء پنجاه تومان الی هزار تومان جزای نقدی محکوم خواهند شد و علاوه معادل خسارتی که بواسطه عمل خود بر آثار ملی وارد ساخته‌اند میتوان از ایشان اخذ نمود.

الف - منهدم کردن یا خرابی وارد آوردن به آثار ملی و مستور ساختن روی آنها باندود و پارنگ و رسم کردن نقوش و خطوط بر آنها.

ب - اقدام به عملیاتی در مجاورت آثار ملی که سبب تزلزل بنیان یا تغییر صورت آنها شود.

ج - تملك و معامله بدون اجازه دولت نسبت به مصالح و مواد متعلقه به اینیه مذکور در فهرست آثار ملی اقدام بمرمت و تجدید بنائی از آثار ملی که در تصرف اشخاص باشد باید با اجازه و تحت نظر دولت واقع شود الا مجازات‌های سابق الذکر ممکن است بمرتکب تعلق گیرد.

ماده هفتم - اموال منقوله که از آثار ملی محسوب و مالك خصوصی داشته باشد باید در فهرست جداگانه برتیبی که در ماده سه مقرر است ثبت شود.

ماده هشتم - برای هر مال منقولی که در فهرست آثار ملی ثبت شده باید يك معرفتی نامی در دواخانه تنظیم شود که وصف و اصل و منشاء و کیفیت اکتشاف آنرا معلوم کند و يك یا چندین عکس از آن منظم باشد يك نسخه از این معرفتی نامی در دفتر آثار ملی دولت مضبوط و نسخه دیگر مجاناً بمالك مال داده می‌شود و در هر قسم نقل و انتقال آن مال باید آن نسخه معرفتی نامی همراه باشد و آثاری که بر ثبت مال در فهرست آثار ملی مترتب میگردد در تعبیر آثاری نسبت به آن مال منفي نخواهد شد.

ماده نهم - هر کس مالك مال منقولی است که در فهرست آثار ملی ثبت شده اگر بخواهد آنرا بدیگری بفروشد باید بآداره مربوطه دولتی کتباً اطلاع دهد دولت اگر بخواهد آن مال را جزء مجموعه‌های دولتی آثار ملی قرار دهد در اتباع آن با شرایط متساوی بر مردم دیگر حق تقدم دارد ولیکن در ظرف ده روز پس از رسیدادن باعلام کتبی صاحب مال دولت باید قصد خود را در اتباع آن بمالك اعلام کند و اگر نکرد صاحب مال میتواند مال را بدیگری بفروشد در هر حال مالك این اموال بپهر نحو از انحاء آن را بدیگری منتقل کند باید پس از انتقال در ظرف ده روز اسم و محل اقامت مالك جدید را با اطلاع دولت برساند. اگر کسی مالی را که در فهرست آثار ملی ثبت شده بدون اطلاع وزارت معارف و یا نمایندگان او بفروشد محکوم بجزای نقدی معادل قیمت فروش آن مال خواهد شد و نیز دولت میتواند مال را از مالك جدید اخذ نموده و قیمتی را که مالك جدید آداء نموده با پرداخت نماید خریدار نیز اگر از ثبت بودن مال در فهرست آثار ملی مطلع بوده و باوصف این خریدار باشد مانند فروشنده مجازات خواهد شد.

ماده دهم - هر کس اموال منقوله که مطابق این قانون از آثار ملی محسوب تواند شد بر حسب تصادف و اتفاق بدست آورد اگر چه در ملك خود او باشد باید

انتخاب و تملك نماید و از بقیه نصف را مجاناً بکاشف واگذار و نصف دیگر را ضبط کند هر گاه کلیه اشیاء زاید برده فقره نبوده و دولت همه را ضبط کند مخارجی را که حفر کننده متحمل شده است باو میپردازد

اینیه و اجزاء از تقسیم فوق مستثنی است دولت میتواند تمام را متصرف شود

تبصره - مقصود از يك موسم يك دوره عملی است که مدت آن از یکسال بیشتر نباشد.

ماده یازدهم - اشیائی که در نتیجه حفاری علمی کشف شود آنچه سهم دولت باشد باید در مجموعه‌ها و موزه‌های دولتی ضبط شود و فروش آنها جایز نیست و آنچه سهم کاشف باشد متعلق بخواهد او است اشیائی که از حفاری تجارتهی حاصل شده باشد دولت از قسمتی که بخود اوتعلق میگیرد هر چه قابل موزه باشد ضبط و بقیه را بپهر نحو مقتضی داند نقل و انتقال میدهد فروش این اموال از طرف دولت بمزایده خواهد بود.

ماده شانزدهم - متخلفین از ماده (۱۰) و همچنین کسانی که بدون اجازه و اطلاع دولت حفاری کنند ولو در ملك خودشان باشد و کسانی که اموال آثار ملی را بطور قاچاق از مملکت خارج کنند محکوم به بیست تومان الی در هزار تومان جزای نقدی خواهند شد و اشیاء مکشفه هم برای دولت ضبط میشود

حفر اراضی و عملیات نظیر آن در صورتیکه بقصد کشف آثار عتیقه واقع نشده باشد مستوجب مجازات سابق الذکر نخواهد بود

ماده هفدهم - کسانی که میخواهند اشیاء عتیقه را کسب خود قرار دهند باید از دولت کسب اجازه کرده باشند همچنین خارج کردن آنها از مملکت با اجازه دولت باید باشد و اگر کسی بدون اجازه دولت در صدد خارج کردن اشیائی که در فهرست آثار ملی ثبت شده برآید

اشیاء مزبور ضبط دولت میشود نسبت باشیائی که برطبق ماده (۱۰) و (۱۴) اینقانون سهم کاشف شده اگر در فهرست آثار ملی ثبت نشده دولت از دادن

هر چه زودتر بوزارت معارف یا نمایندگان او اطلاع بدهد هر گاه مقامات مربوطه دولتی اموال مزبوره را قابل ثبت در فهرست آثار ملی دانستند نصف آن اموال بکاشف واگذار یا قیمت عادلانه آن تصدیق اهل خیره باو داده می‌شود و نسبت به نصف دیگر دولت اختیار دارد که ضبط و یا بلاعوض بکاشف واگذار کند.

ماده یازدهم - حفر اراضی و کاوش برای استخراج آثار ملی منحصراً حق دولت است و دولت مختار است که باین حق مستقیماً عمل کند یا بمؤسسات علمی یا باشخاص یا شرکتهای واگذار نماید و گذاری این حق از طرف دولت بموجب اجازه‌نامه مخصوص باید باشد که محل کاوش و حدود و مدت آنرا تعیین نمایند و نیز دولت حق دارد در هر مکان که آثار و علائمی بیند و مقتضی بداند برای کشف و تعیین نوع و کیفیات آثار ملی اقدامات اکتشافیه بنماید.

ماده دوازدهم - حفاری اگر فقط برای کشف آثار ملی و تحقیقات علمی باشد حفاری علمی و اگر برای خرید و فروش اشیاء عتیقه باشد حفاری تجارتهی است اجازه حفاری علمی فقط بمؤسسات علمی داده میشود در اینیه و اموال غیر منقوله که در فهرست آثار ملی ثبت شده حفاری تجارتهی ممنوع است.

ماده سیزدهم - حفاری در اراضی که مالك خصوصی دارد گذشته از اجازه دولت استرضای مالك را نیز لازم دارد در محلهائی که در فهرست آثار ملی ثبت شده یا دولت پس از اقدامات اکتشافیه آنها را در فهرست ثبت کند مالك حق امتناع از اجازه حفاری ندارد و فقط میتواند حقی مطالبه کند و مأخذ تعیین این حق نصف اجرت المثل زمین است که مالك بواسطه حفر از استفاده آن محروم میگردد علاوه خسارتیکه بمالك وارد می‌شود و مخارجی که بعد از حفاری برای اعاده زمین بحالت اولیه باید نمود.

ماده چهاردهم - در ضمن عملیات حفاری علمی یا تجارتهی آنچه در يك محل و يك موسم کشف شود اگر مستقیماً توسط دولت کشف شده تماماً متعلق بدولت است و اگر دیگری کشف کرده باشد دولت تاده فقره از اشیائی که حیثیت تاریخی و صنعتی دارد میتواند

جواز صدور امتناع نخواهد نمود و اگر در فهرست مزبور ثبت شده مشمول مقررات ماده هیجدهم خواهد بود ماده هیجدهم - اشیائی که از آثار ملی محسوب است هرگاه بخواهند تقاضای صدور جواز نمایند دولت حق دارد از اجازه صدور امتناع نموده و به قیمتی که صادر کننده برای صدور جواز در تقاضا نامه خود اظهار کرده اکتفا نماید و اگر مالک در فروش به قیمت اظهار شده امتناع نمود جواز صدور داده نخواهد شد و هرگاه اجازه صدور داده شد معادل صدی پنج از قیمت عادلانه آن به تعویب موقوف دولتی حق صدور اخذ میشود. اگر بین صاحب مال و موقوف اختلاف شود کمیسیون مخصوصی که تشکیل آن در نظامنامه اجرائیه این قانون پیش بینی میشود رفع اختلاف خواهد نمود.

حق صدور مذکور در این ماده غیر از حقوق گمرکی است که برطبق تعرفه گمرکی از این اشیاء مأخوذ می گردد صدور اشیائی که از حفاری علمی با اجازه دولت حاصل شده و سهم کاشف باشد در حال جائز واز پرداخت هرگونه حقوق و عوارض معاف است.

ماده نوزدهم - برای تعیین شرایط تجارت اشیاء عتیقه و همچنین اجرای کلیه مقررات این قانون نظامنامه مخصوصی تهیه شده و بتصویب هیئت وزراء خواهد رسید ماده بیستم - اجازه هائیکه تاکنون برای حفاری داده شده در صورت عدم موافقت با این قانون از درجه اعتبار ساقط است

رئیس - فوریت مطرح است آقای آقا سید یعقوب آقا سید یعقوب - خود آقای وزیر امور خارجه و کفیل محترم اقتصاد ملی یکوقتی رئیس مجلس بودند و کفیل هم بوده اند در دوره دوم که نظامنامه مجلس نوشته شد خودشان بوده اند ماده را که مقتضی فوریت است باید دلیل فوریت ذکر شود که اکثریت مجلس از روی حواس جمع آن فلسفه را قبول کند باید در مقدمه لایحه ذکر بشود در مقدمه لایحه که آقای پیشنهاد کردند و قتیکه ما این را بجزان عقلی و سنجش عقلی بیاوریم هیچ دلیل ملی بر فوریت این لایحه در این ۲۴ ساعت

نخواهد بود (اورنگ - ۲۴ ساعت فرصت دلیل است) ۲۴ ساعت دلیل نمیشود چرا برای خاطر اینکه ایران قدیمتر از بنده و جنبامالی است آثار ملی ایران قدیمتر از بنده و جنبامالی است هزار مرتبه اورنگ آورده است و برده است و هنوز آثارش باقی مانده است صبر کنید پس آثار ملی ما همانطور که بکروز وزیر خارجه گفت الان هشت هزار سال تاریخ است که ایران دارای حکومت و سلطنت بوده است و اگر کاوش هم بشود مطابق عقیده ما که دارای عقیده الهی هستیم که فیض از فیاض هیچوقت منفک نمیشود و معلول هم از علت هیچوقت جدا نمیشود و آنچه یکسکه حادث است چیز دیگر است پس خیلی قدیم است نمیتوانیم محدود کنیم با یک زمانی حالا میخواهم در اینجا فلسفه عرض کنم در این مقدمه لایحه باید دلیل فوریت ذکر شود که اگر این لایحه در این موقوع تصویب نشود یک ضرر اقتصادی بزرگی به مملکت وارد می آید یا یک ضرر سیاسی بزرگی به مملکت وارد می آید یا یک اعتباریکه جبران ناپذیر است از مملکت کم میشود (فیروز آبادی - صحیح است) باید یکی از اینها باشد آنوقت مجلس رای فوریت میدهد و الا خودشان میدانند که بنده یکی از شاگردان مکتب ایشان هستیم و امیدواریم در زیر سایه مبارک پادشاه خدمت مملکت بکنیم خودشان میدانند این یک لایحه و قانون معظمی است بینی و بین الله قانونی است خیلی معظم و خیلی هم اهمیت دارد این قانون از برای مملکت یک قانون باین اهمیت و دارای این فوائدی که اگر موافق باشد اصلاح شود برای مملکت است در ظرف ۲۴ ساعت... فرمودند بنده کسی هستم که کاملاً گوش میدهم خدا میداند قانون را که خواندند از اول تا آخرش گوش دادم آن چیز هائیکه فوق العاده من نمیفهمیدم ندیدم اصلاح شده باشد بهمان حال خودش باقی است در جراید هم نوشته بود اراده اعلیحضرت و دولت است که مجلس زود تر تشکیل بشود این لایحه را بگذارید خدا میداند میتوانم عرض کنم لایحه لایحه سه شوری است نه یک

لایحه دو شوری برای خاطر این خیلی باید دقت بشود. ما بعد از آنکه در این مجلس مذاکرات صحبت کردیم در مسئله عتیقیات بواسطه اینکه مردم میتوانند بواسطه کشف عتیقیات تحصیل همیشه بکنند و همینجور یک آثاری در اینجا واقع بشود این خیلی مطالعه دارد و هیچ دلیلی برای این ذکر نشد نمیدانم شنیدم در فراکسیون فرمودند که اگر این لایحه بگذرد نمیدانم چقدر اینجا میآیند خیلی خوب میآیند برای کشفیات دو ماه دیگر میآیند دو ماه دیگر صورت آثار ملی در آن کشو میز وزارت اقتصاد ضبط بشود خیلی تاخیر و مساعیه نمیشود مجلس دو ماه دیگر افتتاح میشود همین لایحه آورده میشود دو شوری با مطالعه با آن چیزیکه عقیده شما است شما بکنفر دموکرات هستید عقیده بشوری دارید که مسئله بشور و مشورت بگذرد نه فوریت نه بیاری بهر جهت و بزودی بگذرد بنده عرض میکنم بیست ماده این موادیکه مدتها در همین مجلس صحبت شده است در دوره چهارم من خودم با آقای مؤمن الملک در این مسئله تعقیب کردیم ایشان فرمودند که من وقتی وزیر فواید عامه بودم برای اینکه یک نظامنامه نوشتم و همانجا محل صحبت و داد و قال شد در این مسئله از همان موقع ما تعقیب همین را میکردیم تا حالا تعقیب میکنیم و من گمان نمیکردم یک چیزیکه معشوق خودم بود حالا در یک موقعی واقع بشود که هیچ توانم یک اصلاحاتی که خوب بنظر می آید بکنم با این عرایضی که کردم بنده موافق با فوریت نیستم و دلیلی که ما را ملزم بفوریت بکنند ندارم مگر موافقت کردن با نظر دولت و الا هیچ چیزی ندارم

رئیس - آقای یاسائی

یاسائی - عرض نمیشود که خود آقای آقا سید یعقوب تصدیق میفرمایند که یک لایحه است آمده است در مجلس یک مذاکرات مفصلی هم در کلیات در اطرافش شده نظریاتی هم که آقایان داشتند بطور کلی گفته اند ما هم در اطرافش بقدر کافی مباحثه کامل کرده ایم وقت هم ضیق است و همین دلیل برای فوریت لایحه کافیست برای اینکه ما اگر مجالی

داشتیم فرصت زیاد تری داشتیم البته این لایحه بطور عادی میگذاشت ولی وقتیکه دو جلسه بیشتر باقی نیست تصدیق میفرمایند که باید این لایحه بگذرد وقتیکه یک دولتی مورد اطمینان مجلس است لایحه را داد بمجلس و تقاضای فوریت آنرا کرد و وقت هم دیر بود نمیشود در فوریتش تردید کرد و با علم باینکه وقت کم است گفت لایحه را بگذارید برای دوره بعد. اینها بعضی مسائل است بالاخره در این مملکت بکروز میباید عملی بشود و یک روزی باید بقیال قانون در بیاید بالاخره این مملکت یک روزی قانون معادن میخواهد هر چه زود تر بیآورند بگذارند بهتر است (صحیح است) این مملکت بالاخره یک قانونی برای حفاریات میخواهد یک قانونی برای عتیقیات میخواهد یک قانونی برای آثار ملی لازم است اگر نظریاتی دارید حالا بفرمایند

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

رئیس - موافقین با فوریت قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد فوریت نانی مطرح است مخالفی نیست (نمایندگان خیر) موافقین با فوریت نانی قیام فرمایند (اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد مذاکرات در کلیات است آقای میرزا یانس موافقت؟

میرزا یانس - بلی

رئیس - آقای اورنگ موافقت؟

اورنگ - موافقم

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - آقای یاسائی یک بیانی فرمودند که با مقام و کانتشان خیلی بنده متأثر شدم. مملکت سالی هشتاد کرور بود کرور صد کرور پول میدهد که قانونی برایش بگذرد که روی رفاه و آسودگی باشد تمام تشکیلات با پادشاه ما دولت ما مجلس ما همه زحمت میکشند که قانونی از مجلس بگذرد که رفاه و آسودگی مردم باشد. میگویند باید این قانون حتماً باشد؟ آخر چطور آقا؟ قانون باید باشد من با شما موافق هستم اما

چا پیشنهاد بکند بنده کاملاً موافق تمام صحبت (با آقای میرزا یانس هم مذاکره میکردم) نسبت باشیاء منقول است نسبت بیک اشیاءیکه ما بمل نداریم هرچیزیکه آثار ملی داریم از صنایع و غیر صنایع آن اشیاء منقول است. شما که اول ترفیض را نکردید من نمیدانم آقای این لباده جدم که بمن رسیده است آثار ملی هست یا نیست (خنده نمایندگان) چه وصفی دارد آثار ملی؟ این کلاهی که از زمان کریم خان زند به بنده رسیده است این آثار ملی است من نمیدانم ۱۹ (خنده نمایندگان) این را باید اول بیان کنند که آثار ملی یا صنایع دارای این وصف باید باشد اگر خانه باشد دارای این وصف باشد اگر کتاب است دارای این وصف باشد اگر نقش است دارای این وصف باشد آنوقت صحیح است نه اینکه کلیه آثار ملی آثار عتیقه از صنایع از انگشتر از اشیاء منقول و غیر منقول. این اولاً. ثانیاً به خود آقای فروغی که مورخ است عرض میکنم آقای فتحعلی یکی از خطاطین دوره قاجار به بوده است در دوره قاجار به خیلی چیزها بوده است و خیال میکنم از خطاطین بزرگ همین دوره بوده است شما این را محدود میکنید در صورتیکه خطوط خوب داریم که از آثار ملی است تحدید کردن به آنجا برای چه چیز است؟ چرا برای خاطر اینکه نتوانسته اند هنوز یک تعریف خاص بکنند که چه چیز را میتوانیم بگوئیم آثار ملی است. همینچو که دیروز آقای طلوع گفتند یک قلمکاری است از زمان سلطنت شاه اسمعیل. نمیدانم قلمکاری آثار ملی است باید شما تعیین کنید آیا آقای وزیر بفرمایند در ماده اول در نظامنامه تعیین میکنیم که چه چیز را از صنایع ما میتوانیم آثار ملی است از انگشتر یا از چیزهای دیگر که معروف باشد آثار ملی. باز هم ارخاء! للغان باز موافقت میکنیم که تمام اشیاء غیر منقول آثار ملی است هرچیز را که دولت گفت اما نسبت باشیاء منقول معین کنند. نامعلوم باشد بنده هم کاملاً رأی بدهم چون عقیده دارم باین مسئله حتی به کردهای کرمانشاه در همین مسئله طاق پستان جنگیدیم (باخارارت) خیال می کنید! جنابعالی در سمنان بودید بنده آنجا مشغول بودم بزد و خورد.

احتشام زاده - مذاکرات کافی است

کلیه وزارت اقتصاد ملی - یک قسمت از فرمایشات آقای آقا سید یعقوب که تأیید بود بر اینکه بایستی این قانون نوشته شود و بگذرد یک قسمت دیگرش هم دلالت کرد بر اینکه این فوریتی را که ما تقاضا داریم عیبی ندارد بجهت اینکه معلوم شد کاملاً استحضار دارند و چیز هائی را که در نظر دارند خودشان فرمودند. اما این را بنده میخواهم عرض کنم که گاهی اوقات بنده تجربه کردم در اذهان مردم حتی در اذهان آقایان نمایندگان مجلس شورای ملی یک چیز هائی نمیدانم بجهت طریق است که وارد میشود و بعد آنوقت باشیاء وارد میشود و بعد بر آن اشتباه ترتیب اثر میدهند و آنرا مسلم و واقع فرض میکنند و ترتیب اثر میدهند چند چیز اینجا فرمودند که بنده جواب عرض میکنم میفرمایند آقای فتحعلی بی میرزای وصال هم بود بنده اشرف الکتاب اصفهانی را میدانم آقای غلامعلی اصفهانی را هم میدانم مثل میرزا احمد نیریزی خط مینوشت میرزا رضای کلههر را هم میدانم که مثل میرخط مینوشت (خودم شاگردش بودم اما خط ازش یاد نکردم یعنی وقتی استعداد داشتیم که خط یاد بگیریم در زمانیکه بنده هنوز طفل بودم آن بیچاره مرحوم شد) و الان دارم خط هایش را و تصدیق میکنم که آن مرحوم مثل میر خط مینوشت. اما آن آثار ملی آثار عتیقه است و حدی باید داشته باشد و این مسئله خیلی مشکل هم هست ما در این باب بحث هم کردیم و باین مناسبت بنده عرض میکنم که شما خیال نکنید این قانون در عرض یک روز در آمده خیر اولاً تجربه چندین قرن سایر ممالک که در این کارها داخل بوده اند و برای اینکار نظامات نوشته اند ما داریم ثانیاً چندین سال است در خود این مملکت در شهر طهران این مسئله مطرح است و موضوع گفتگو است و از وزارت معارف و خارج در آثار ملی. و همه اینها وارد مطالعه میشوند و بالاخره در این اواخر هم چندین ماه است این قانون مطرح مذاکره بود با متخصصین و اهل بصیرت و بالاخره هیئت

دولت با اتفاق آراء تصویب کردند و این جا آوردند مجلس شورای ملی هم دید. کمیسیون مجلس شورای ملی هم دید تصویب فرمود. در فراکسیون بحث کردند و نظریاتشان را آقایان یکی یکی گفتند. این فوریت فوریت ظاهری است در واقع این قانون به فوریت گذشته است یعنی بآن فوریتی که بمعنای حقیقی است. و شور کامل در اوشده. یکی از مسائل این است که حد را کی باید قرار داد. یک حدی لازم بود بعضی این عقیده را داشتند که حد را آخر صفویه قرار دهند بنده این عقیده را داشتم و اظهار کردم و بامن موافقت کردند که حد را آخر زندیه قرار دهند و از این بیشتر که قرار میدادیم و آثار معاصر بود و جزو تاریخ معاصر محسوب بود چند سال دیگر شاید صد سال دیگر شاید این آثار را خطوط میرزای کلههر، آقا غلامعلی اصفهانی و از این قبیل را شاید جزو آثار ملی قرار دهند این یکی مسئله دیگر که فرمودید که: من باغیر منقول موافقت دارم اما منقول موافقت ندارم. فرمودند یک قانونی باید باشد نرم ملایم که اسباب زحمت مردم نباشد عرض میکنم با رعایت حفظ آثار ملی قانون از این نرم تر نمیشود مطالعه شده آقا. دول و ممالک اروپا همه اصل مالکیت شخصی را اگر از ما شدید تر طرفدارش نباشند ضعیف تر نیستند. شما بگذرید از اینکه یک مملکتی در دنیا پیدا شده که منکر مالکیت شخصی است. انگلیس فرانسه آلمان ایتالیا بلژیک سوئیس اینها همه شان از ما برای حفاظت اموال مردم و مالکیت شخصی و رعایت آن پیشترند چنانچه در قوانین مینویسد اصل مقدس مالکیت شخصی همه این ممالک مالکیت شخصی را اصل مقدس می دانند و قوانین دارند برای حفظ آثار ملی شان و قوانینشان خیلی شدید تر و بسیار تندتر از این است که متخصصین از روی آن قوانین بما پیشنهاد کردند ما گفتیم تخیر ما این را لازم نمیدانیم و پیشنهاد قانون نرم نرمی دادیم هم نرم کردیم تا باینجا رسیده است که نرم شده است مثل (یکی از نمایندگان - مثل موم)

بله آقا مثل عموم میفرمایند اموال منقوله این جنبه است آن عرضی که میکنم گاهی اوقات بعضی چیزها در نظر مجسم میشود و واقع فرض میکنند و با او مخالفت میکنند نسبت با اموال منقوله که میفرمایند من چه میدانم که لباده جدم که بمن رسیده آثار ملی است یا نه؟ عرض میکنم آثار ملی حساب میشود مطابق این قانون بعد از آنکه آثار ملی حساب شد چه تالی فاسدی دارد؟ فقط حسنتش این میشود که اگر لباده جدم شما آثار ملی حساب شود يك اعتباری بر اعتبارات شما اضافه میشود که يك چیزی از آثار ملی را شما دارید کسی که نمیگوید این را از شما بگیرند کسی که نمیگوید آنرا ضبط کنند تصریح شده در اینجا از منقول و غیر منقول که جزو آثار ملی محسوب میشود باز مال مالک است و اگر تصرف مالکانه داشته مالک است. اگر مداخله مستأجری بوده است باز مستأجر است. اگر هر نوع تصرفی در آن دارد دارد. چه عیبی دارد که لباده شما جزء آثار ملی حساب شود. فلان خط. خط میر که توی خانه بنده است چه عیبی دارد جزو آثار ملی حساب شود فقط عیب این است شما تا حالا که قدرش را نمیدانستید حالا يك قباله برایش مینویسند و میگویند این کتاب با این لباده یا فلان چیز چه حیثیتی دارد. فلان و فلان است و در تصرف آقای آقا سید یعقوب است. دیگر چکار میکنند؟ کار دیگر نمیکنند. يك کار اینجا فقط ما میکنیم و آن این است که اگر يك روزی شما خواستید بفروشید این لباده را هر کس که مشتری شما شد او را بخرد دولت میگوید آقا من با همان ترتیب و با همان قیمت که دیگری از شما میخرد من خودم میخرم. این عیب است؟ این مخالف آثار مالکیت شخصی است. میفرمایند اینجا ما هم تصدیق میکنیم آنوقت از این صرف نظر میکنیم. اگر چیز دیگری است بفرمایند تا رفع کنیم. اینقدر حرارت ندارد این مسئله میفرمایند که چه چیز را جزو آثار ملی حساب میکنند عبارت اینجا شاید همانطور که میفرمایند که در عبارت لایحه اول بوده بعد بنده

این را متذکر شدم يك چیز کلی این بنا گذاشتیم که بعد در قانون باید درست شود. این قانون يك نظامنامه میخواهد چندین برابر خودش و البته اطلاع دارید که وقتی قوانین را مینویسند اصول کلی را مینویسند و جزئیات و فرع را در عمل میگذارند برای نظامنامه. يك نظامنامه البته باید نوشته شود شاید آنجا فهرست داده شود که چند قسم باشد شاید اصلش مثلا خط را جزو آثار ملی حساب نکنند بنده میدانم. شاید عرض کردم شاید متخصصین نشستند و گفتند که خیر نباشد. معین میکنند که آثار ملی چه چیز است. بچه کیفیت است. چکار باید کرد؟ اینها گفته شد يك مقداری از این نظامنامه الان پهلوی وزیر معارف حاضر است خودشان در سر اینکار کرده اند و میکنند. نه ب مردم زحمت وارد خواهد آمد و نه به مالکیت مردم. و نه به ملک مردم اعم از منقول و غیر منقول. غیر از آن چیزی که در این قانون است که حالا مشاوره میفرمایند و مباحثه خواهد شد. باز هم عیبی اگر درش باشد بفرمایند تا اصلاح شود در صورتیکه بنده همانطور که یکی یکی سابقاً عرض کردم هیچ عیبی درش نیست و درست خواهد شد. این کلیات. فروع هم جزو نظامنامه معین میشود و بهیچکس هم صدمه وارد نخواهد آورد.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.
رئیس - رأی میگیریم ب ورود در مواد آقایان موافقین قیام فرمایند.

(اگر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. ماده اول قرائت میشود.
ماده اول - کلیه آثار صنعتی و انبیه و اماکنی را که تا اختتام دوره سلسله زندیه در مملکت ایران احداث شده اعم از منقول و غیر منقول با رعایت ماده سه این قانون می توان جزو آثار ملی ایران محسوب داشت و در تحت حفاظت و نظارت دولت می باشد.

رئیس - آقای میرزا یانس

میرزا یانس - موافقم.

رئیس - آقای زوار

زوار - موافقم.

رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - بعقیده بنده چون این قانون تماس دارد با اغلب اهالی این مملکت خوب در فوریتش صکه گفتگو شده حالا دیگر نمیشود. عرض میکنم خیلی خوب بود که می گذاشتند دو ماه دیگر بعد از دو ماه آنوقت به مجلس بیاید و بدقت رسیدگی شود. و این باعث این خواهد شد...

(در این موقع اغلب آقایان نمایندگان از مجلس خارج میشدند)

رئیس - بطوری که آقایان بیرون تشریف میبرند اکثریت قریباً ساقط میشود.

فیروز آبادی - اولاً در مقدمه این لایحه است که دولت يك عملیاتی کرده اگر عملیاتی کرده یا دارد میکند آنها قانونی بوده یا نبوده آنرا عرض نمیکنم. عملیاتی که در این باب میکرده خوب. این دو ماه را هم بگذارید بگذرد تا مجلس بعد. این قانون تماس دارد با مردم و نتیجه صحیحی هم جهت امروز ما ندارد.

نتیجه صحیح ما و حفظ آثار ملی ما این است که امروز يك کارهایی بکنیم که رفع فقر و احتیاج ما شود. امریکائی ها از این آثار ملی هیچ ندارند تقریباً اما چون کار میکنند امروز ملتش را طوری بزرگ کرده که تمام آثار ملی دارها کارهای او را در نظر میگیرند. و سرمشق فرار داده اند بجهت خودشان. این آثار ملی آقا اینقدرها اهمیت ندارد که اسباب زحمت ما بشود. بخصوص که آثار صنعتی تا اول قاجاریه. اگر بخواهید این ها را داخل کنید اسباب زحمت دولت و اسباب زحمت تمام افراد خواهد شد. هر روز هر کسی هر قلمکاری هر قلمدانی هر دری هر جائی را دست بزند فردا خواهند گفت تو به آثار ملی خیانت کرده و خرابی کرده و صدمه زده.

فردا اگر يك کسی قنات توی خانه اش بخواهد بکند میگویند حفریات میخواهی بکنی و هر عملیاتی که بخواهد بکند بزحمت خواهد افتاد از آن طرف يك عده

در اطراف در بیرون ها هستند که چون تابحال آزاد بوده اند در نتیجه از ادیشان استفاده هائی میبردند که بعد ها اگر این آزادی از اینها سلب شود و این ترتیب بشود این ها دست باین کار نمیزنند. یا اگر يك وقتی يك کاری بکنند يك چیزی از این عقیدات پیدا بکنند بکلی معدوم میکنند جهت آمدن و زحمتش در ادارات دولتی. بخصوص اشخاص بیرون که هم اطلاع ندارند و ادارات دولتی خیلی دورند آنها اگر يك چیز بهم پیدا کنند فوراً معدوم میکنند و نتیجه بعکس خواهد شد باین ملاحظات و ملاحظات دیگری که آمده اند مثلاً حق مخصوص دولت قرار داده اند بنده این را عقیده ندارم. درست است آثار ملی را میخواهند برای ما حفظ کنند اما باین ترتیب باین سختی که امروز داخل کار شده اند آثار ملی ما حفظ نخواهد شد بلکه هر کسی هر آثار ملی را وقتی گیر آورد معدوم خواهد کرد باین ملاحظه و ملاحظات دیگری که دارم بنده اصلاً با این لایحه مخالفم چه در کلیات و چه در مواد.

رئیس - آقای میرزا یانس

میرزا یانس - آقای فیروز آبادی از مذاکره در این قانون استفاده بردند و برضد تمام لایحه صحبت فرمودند مسئله کلیات گذشته بود (فیروز آبادی - ماده اول میشود در کلیات صحبت کرد) (کازرونی - میشود) بله حالا دو سه مطلب فرمودند برخلاف این لایحه که بنده میخواهم آنرا جواب عرض کنم. آقا فرمودند که چه فوریت گذشته ولی مخالفم. به عقیده بنده در فوریت این لایحه عجله کردیم. در فوریت در تأخیرش سعی کردیم اگر این قانون صد سال قبل گذشته بود در ایران بشهادت اغلب آقایان که میدانند مطلب را. نمیخواهم يك ارقامی بگویم که خیلی بنظر بیاید ولی همینقدر میخواهم عرض کنم اشیائی که از ایران در طول این مدت سی چهار سال اخیر رفته الان به هیچ پولی نمیتوان آنرا بدست آورد. ولو اینکه این اطاق را هم پر از طلا بکنند بکیش را بگویند بده نخواهد داد. آقای فیروز

آبادی که اینقدر اهنام دارند این مملکت اقتصاداً جلو
برود و حق هم دارند بنده هم. در این عقیده با ایشان
موافق هستم بنده تعجب دارم که چرا در این لایحه
مخالفت میفرمایند چون تمام مقاصد ایشان در این لایحه
جمع است اگر میخواهید آثار ملی. آثار ملی میگوئیم
یعنی ثروت چون شاید تصور میکنند که فلان چیز از
ایران رفته چه اهمیت دارد. نه آقا اینطور نیست.
فلان چیزی که از این مملکت میروند بیک ثمن بخش.
صد هزار تومان، پنجاه هزار تومان این قیمتش خیلی
زیادتر است صد ها میلیون است این را وقتی که نگاهداشتند
یک ثروتی در مملکت خواهیم داشت. این يك مسئله
بود که بنده میخواستم عرض کنم. حضرتعالی شکایت از
فوریت این لایحه میفرمائید تأسف بخورید که این قانون تاکنون
به تاخیر افتاده است. و آن اشیاای که بنده برای العین
و به چشم خود دیدم آقای وزیر امور خارجه خودشان
فرمودند بعضیها را بچشم خودشان دیدند و بعضی از آقایان هم
در موزه اروپا دیده اند. بعضیها اسمش را شنیده اند
این اشیا را الان بیچ قیمت نمی شود خرید. اگر شما
قانونها مورایی را آن سنگ را می توانستید دوباره
بخرید و در ایران بگذارید بنده هر چه بفرمائید تقدیم
آقایان میکنم. و این طور رفته است بجهت اهمال ما
در این قانون. این قانون را باید فوریت بگذاریم و
هر دقیقه که زودتر بگذرد آن قدر ضرر منفعت است
(صحیح است) این يك مسئله مسئله دیگر فرمودید
این اشیا را پیدا می کنند مردم و يك استفاده هائی
در خارج میگردند و حالا استفاده نمی کنند. آن استفاده
هائی هم که میگردند غیر مشروع بوده آن استفاده هائی
که میگردند مثل آن استفاده يك دزدی است که جهت
پردن ده تومان از خانه بدزدد و يك هزار تومان ضرر میزند
بصاحب خانه که يك ده تومان میخواهد استفاده کند.
این قانون برای این است که آن استفاده های

غیر مشروع و خیلی کم و ناچیز از بین برود.
عوض آنها استفاده مشروع خیلی بزرگ باید کرد با
حفاظت آثار ملی و با تمام شرافت و شئون. که
مربوط بحفظ آثار ملی است و از این جهت گمان میکنم
باطناً اگر قدر و قیمت این قانون را بسنجید بنا آن
خیلی موافقت خواهید فرمود استعدا میکنم که همان
موافقت نام را حالا بفرمائید که کاملاً میل جنابعالی
در آن منظور است

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

رئیس - موافقین با ماده اول قیام فرمایند. (اکثر
قیام نمودند) تصویب شد.

[۶- تقدیم دو فقره لایحه از طرف آقای وزیر عدلیه]

رئیس - آقای وزیر عدلیه فرمایشی دارید.

وزیر عدلیه - دو لایحه است که تقدیم می کنم
برای اینکه فرستاده شود به کمیسیون قوانین عدلیه.
یکی راجع است بدعای بین افراد بر دولت و دولت
بر افراد و یکی دیگر هم لایحه است راجع به محکمه
انتظامی که در موافقی که کار زیاد نیست (برای اینکه
وقت محکمه انتظامی بیش تر از آن است که سابق بوده
یعنی کارها و شکایاتی که میشود کمتر است باین جهت
کارش کمتر است. بنا بر این تقاضا شده است که بتواند
در آن موافقی که گرفتار کارهای انتظامی نیست) بکار
های تمیزی رسیدگی کند که در ضمن هم رسیدگی بکار
های تمیزی شده باشد این دو لایحه را میدهم برود به
کمیسیون که انشاءالله فردا در کمیسیون بگذرد

[۷- بقیه شور لایحه صیانت و آثار ملی]

رئیس - ماده دوم قرائت میشود.

ماده دوم - دولت مکلف است از کلیه آثار ملی
ایران که فعلاً معلوم و مشخص است و حیثیت تاریخی
یا علمی یا صنعتی خاصی دارد فهرستی ترتیب داده و بعد
ها هر چه از این آثار مکشوف شود ضمیمه فهرست مزبور بنماید
فهرست مزبور بعد از تنظیم طبع شده و با اطلاع عامه خواهد رسید
رئیس - آقای اورنگ موافقت میدهند؟

اجازه وزارت اقتصاد ملی مگر آن آثار ملی کمیته، یا
انجمن یا هیئت پامؤسه که آثار ملی را می نویسد مگر
در تحت نظر وزارت اقتصاد ملی نیست. مگر آن
رئیسش در تحت نظر وزارت اقتصاد نیست تا وزارت
اقتصاد ملی اجازه نداد آنها را که نمی نویسند. اینجا
نوشته وقتی ثبت خواهد شد که وزارت اجازه بدهد. تا
وزارت مؤسسه اش را تأسیس نکند یا هر چیزی که
اسمش را نگذارید. تا آن اداره تأسیس نشود اصل
ایجاد شدن این مؤسسه در تحت نظر خود وزارت اقتصاد
ملی است نا وزیر اقتصاد ملی امر ندهد بداره خودش
که تو این کار را بکن او اقدام نمیکند فهمیدم. این
توضیح را بدهند که رفع اشتباه بشود.

کفیل وزارت اقتصاد ملی - اولاً وزارت معارف است
نه وزارت اقتصاد ملی. پس این اشکالی که فرمودند
وارد نیست تا آنجا اینکه این احساساتی که حضرتعالی یا
بعضی آقایان دیگر می کنند فقط اداره حق نداشته باشد
که حکم بکند این باید ثبت شود وقتی رفتند و دیدند و
دلایل آوردند و تشخیص دادند گفتند برض وزیر معارف
رساندند که باین دلیل باید ثبت شود اگر وزیر معارف
متقاعد شد حکم میدهد ثبت کنند و اجازه میدهد.
بعضی از نمایندگان - صحیح است آقا - خوب کافست

رئیس - موافقین با ماده سوم قیام فرمایند
(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. ماده چهارم قرائت میشود

ماده چهارم - مالک مال غیر منقولی که مطابق این
قانون از آثار ملی میتوان محسوب داشت و همچنین هر
کس که بوجود چنین مالی بی برد باید به نزدیکترین
اداره مربوطه از ادارات دولتی اطلاع بدهد تا در صورتی
که مقامات صالحه مقرر در نظامنامه اجرائیه این قانون
تصدیق نمودند که از آثار ملی است در فهرست آثار ملی
ثبت بشود.

رئیس - مخالفی نیست (خیر) رأی میگیریم. آقایان بکه

تصویب میکنند قیام فرمایند

(اغلب برخاستند)

رئیس - تصویب شد. ماده پنجم قرائت میشود

اورنگ - موافق

رئیس - آقای یاسائی

یاسائی - موافق

رئیس - آقای طاهری موافقت

طاهری - موافق

رئیس - آقای فیروزی مخالفید؟

فیروز آبادی - مخالف اما عرضی ندارم

رئیس - موافقین با ماده دوم قیام فرمایند.

(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. ماده سوم قرائت میشود.

ماده سوم - ثبت مال در فهرست آثار ملی پس از

تشخیص و اجازه کتبی وزارت معارف خواهد بود ولیکن
ثبت مالی که مالک خصوصی داشته باشد باید قبلاً بمالك
اخطار شود و قطعی نمیشود مگر پس از آنکه بمالك اخطار
و با اعتراض او اگر داشته باشد رسیدگی شده باشد و
وظایف مقرر در این قانون راجع بآثار ملی فقط پس از
قطعی شدن ثبت بر عهده مالک تعلق خواهد گرفت

رئیس - آقای اورنگ

اورنگ - موافق

رئیس - آقای یاسائی

یاسائی - موافق

رئیس - مخالفی نیست

آقاسید یعقوب - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید

آقاسید یعقوب - در این جا دو موضوع

است. يك موضوع که آقای وزیر معارف هم
معلوم می شود این لایحه را امضا کرده اند آن قانون
اساسی معارف بود که مسئله آثار ملی را از تکالیف
وزارت معارف قرار داده است. این جا معلوم شد چون
موافقت کرده اند خودشان موافقتند که آن مسئله که در
قانون اساسی معارف است آن ملغی است و این در واقع
بجهت اینکه بر میگردد تکلیف باین جا و اینجا عبارت
معلوم نمی شود که آن آثار ملی را باید ثبت کند بفرار

ماده پنجم - اشخاصی که مالک یا متصرف مالی باشند که در فهرست آثار ملی ثبت شده باشد می توانند حق مالکیت یا تصرف خود را حفظ کنند و لیکن نباید دولت را از اقداماتی که برای حفاظت آثار ملی لازم میدانند ممانعت نمایند در صورتیکه عملیات دولت برای حفاظت مستلزم مخارجی بشود دولت از مالک مطالبه عوض نخواهد نمود و اقدامات مزبور مالکیت مالک را متزلزل نخواهد کرد.

رئیس - آقای اورنگ

اورنگ - موافقم.

رئیس - آقای ملک

ملک مدنی - موافقم

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - در این جا آقای وزیر اقتصاد را توجه میدهم که اولاً باید در ماده اول عنوان کرد که هر چیزی که از صنایع و امکنة آثار ملی است در تحت حفاظت دولت است. ماده اول خودش این را بیان می کند معنای این که در تحت نظر و در تحت توجه دولت است. دیگر اینجا محتاج نیست این مسئله برای خاطر اینکه ما این تکلیف را در ماده اول معین کردیم و آنرا حق بدولت دادیم یعنی مجلس این حق را بدولت داد لازم است دولت آنرا حفظ کند و حق دارد حفاظت کند این دیگر محتاج باین نیست و همان ماده اول کافی است مگر اینکه مقصود دیگری داشته باشیم فایده اش این است که اگر مخارجی بکند کردن آن مالک را نخواهد گرفت.

کفیل وزارت اقتصاد ملی - بله آقا. این احتیاط

است اولاً آن قسمتش چون مالک است اصل مالکیت شخصی را تذکار کرده ایم برای اینکه نگویند اصل مالکیت از بین رفته است یعنی حق نداریم. این را ما گذاشتیم و ذکر کردیم که اگر دولت خرجی برای این کار کرد از صاحب مال نمیکرد. (صحیح است) بعضی از نمایندگان - کافی است.

رئیس - رای میگیریم بماده پنج. آقابان موافقت قیام فرمایند.

(اکثر برخاستند)

رئیس - تصویب شد. ماده ششم:

ماده ششم - عملیات مفصله ذیل ممنوع و هر یکین آن بموجب حکم محکمه قضائی باداه پنجاه تومان الی هزار تومان جزای نقدی محکوم خواهند شد و بملاوه معادل خسارتی که بواسطه عمل خود بر آثار ملی وارد ساخته اند میتوان از ایشان اخذ نمود.

الف - منهدم کردن یا خرابی وارد آوردن آثار ملی و مستور ساختن روی آنها و اندود و یا رنگ و رسم کردن نقوش و خطوط بر آنها

ب - اقدام بعملیاتی در مجاورت آثار ملی که سبب تزلزل بنیان یا تغییر صورت آنها شود

ج - تملک و معامله بدون اجازه دولت نسبت بمصالح و مواد متعلقه بابنیه مذکوره در فهرست آثار ملی اقدام بمرمت و تجدید بنائی از آثار ملی که در تصرف اشخاص باشد باید با اجازه و تحت نظر دولت واقع شود و الامجازات های سابق الذکر ممکن است بهر يك تعلق گیرد.

رئیس - مخالفی نیست. آقابان موافقت قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. ماده هفتم:

ماده هفتم - اموال منقوله که از آثار ملی محسوب و مالک خصوصی داشته باشد باید در فهرست جدا گانه به ترتیبی که در ماده سه مقرر است ثبت شود.

رئیس - در این هم مخالفی نیست. رای میگیریم. آقابانیکه موافقت قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. ماده هشتم:

ماده هشتم - برای هر مال منقولی که در فهرست آثار ملی ثبت شده باید يك معرفی نامه در دو نسخه تنظیم شود که وصیف و اصل و منشاء و کیفیت اکتشاف آن را معلوم

کند و بیک با چندین عکس از آن منضم باشد يك نسخه از این معرفی نامه در دفتر آثار ملی دولت مضبوط و نسخه دیگر مجاناً بمالک داده میشود و در هر قسم نقل و انتقال آن مال باید آن نسخه معرفی نامه همراه باشد و آثاریکه بر ثبت مال در فهرست آثار ملی مترتب میگردد در تغییر آبادی نسبت بآن مال منفک نخواهد شد

رئیس - مخالفی نیست (تخیر) آقابانیکه موافقت قیام فرمایند. (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. ماده نهم:

ماده نهم - هر کس مالک مال منقولی است که در فهرست آثار ملی ثبت شده اگر بخواهد آنرا بدیگری بفروشد باید باداره مربوطه دولتی کتباً اطلاع دهد دولت اگر بخواهد آن مال را جزو مجموعه های دولتی آثار ملی قرار دهد در ابتیاع آن با شرایط متساوی بر مردم دیگر حق تقدم دارد ولیکن در ظرف ده روز پس از رسید دادن باعلام کتبی صاحب مال دولت باید قصد خود را در ابتیاع آن بمالک اعلام کند و اگر نکرد صاحب مال میتواند مال را بدیگری بفروشد در هر حال مالک این اموال بهر نحو از انحاء آنرا بدیگری منتقل کند باید پس از انتقال در ظرف ده روز اسم و محل اقامت مالک جدید را با اطلاع دولت برساند. اگر کسی مالی را که در فهرست آثار ملی ثبت شده بدون اطلاع وزارت معارف و یا نمایندگان او بفروشد محکوم بجزای نقدی معادل قیمت فروش آن مال خواهد شد و نیز دولت میتواند مال را از مالک جدید اخذ نموده و قیمتی را که مالک جدید ادا نموده باو پرداخت نماید خریدار نیز اگر از ثبت بودن مال در فهرست آثار ملی مطلع بوده و با وصف این خریده باشد مانند فروشنده مجازات خواهد شد

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - اینجا آقای وزیر توجه بفرمایند ماده اول عنوان است که ادارات مربوطه بعد دولت میگوید عبارت

چون نظرم نیست اصل موضوع را خواستم توضیح بفرمایند که در ولایات آیا دولت اصلاً تشکیل این اداره در طهران است آیا دولت در ولایات هم برای مسئله حفظ آثار ملی دولت در هر جای يك اداره و مؤسسه قرار خواهد داد؟ اگر این طور است پس اینجا که نوشته است در ادارات مربوطه. اینجا توضیح بدهید که مراد نماینده های معارف است تارفع اشکال بشود. در آن آخر هم نوشته که اگر آن شخص خرنده اطلاع داشته باشد که از آثار ملی است این آمده است بدون اطلاع باو فروخته دولت این را از او میگیرد و مجازاتش این است که مالش را باو ندهند بنده عقیده ام این است که در اینجا تکلیف بگردن مشتری هم باشد که اگر او دانست باید خبر بدهد یعنی مینویسد که مشتری یا فروشنده خبر نداد. لکن اگر مشتری خبر داد مجازات معاف باشد. بنده دارم شما میخواهید بخرید بنده بدولت خبر دادم اما شما که مشتری بودید رفتید بدولت خبر دادید که فلانکس آثار ملی دارد و من از شما خریدم باید در صورتیکه آن مشتری اطلاع داده باشد دیگر مجازات نسبت باو وارد نباشد. این را خواستم عرض کنم اگر نظر تان است اصلاح کنید.

کفیل وزارت اقتصاد ملی - در قسمت اول فرمایشات تان

تصور نمیکم باین زودبیا وزارت معارف در ولایات اداره برای آثار ملی تأسیس کند عجباً اداره آثار ملی در همان مرکز خواهد بود و اینجا مقصود از ادارات همان ادارات وزارت معارف است و حالا مامورین وزارت معارف. گمان میکنم اداره مربوطه هم عیب ندارد بجهت اینکه در نظامنامه توضیح میدهم حالا اگر در قانون چنین چیزی بنویسیم چون شاید وزارت معارف بهترش این باشد که دستش باز باشد. اگر مأمور او قافش را يك جا معین کرد، يك جا مأمور معارفش را معین بکند، يك جا مأمور خصوصی برای صنایع مستظرفه اگر صلاح باشد معین کنند بطور کلی گفته شود بهتر است مقصود این است که بطور کلی ادارات مربوطه باشد در قسمت دوم که میفرمایند بنده موافقم اگر کسی خرید خودش را اطلاع داد بنده حاضرم قبول کنم و اصلاح کنم که مجازات نشود. و این مسئله را در این جا

بفرازم جهت اینکه مقصودی نداریم، خریدار نیز اگر از ثبت بودن مال بد فهرست آثار ملی مطلع بوده و باوصف این خریدار باشد مانند فروشنده مجازات خواهد شد مگر اینکه خود بدولت اعلام کند.

آقا سید یعقوب - بنده هم همین را عرض کردم

رئیس - بکجا میفرمائید افزوده شود؟

کفیل اقتصاد ملی - با آخر ماده.

رئیس - آخر ماده؟

کفیل اقتصاد ملی - بی عبارت این طور است. قسمت دوم که میگویند اگر کسی مالی را که در تحت فهرست آثار ملی ثبت شده بدون اطلاع وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه او بفروشد محکوم بجزای نقدی معادل قیمت فروش آن مال خواهد شد. و نیز دولت می تواند مال را از مالک جدید اخذ نموده و قسمتی را که مالک جدید ادا نموده باو پرداخت نماید خریدار نیز اگر از ثبت بودن مال در فهرست آثار ملی مطلع بوده و با وصف این خریدار باشد مانند فروشنده مجازات خواهد شد مگر این که خود او بدولت اعلام کرده باشد.

آقا سید یعقوب - مجازات ندارد.

رئیس - پیشنهادی از آقای فولادوند رسیده قرائت میشود.

پیش نهاد آقای فولادوند

بنده پیشنهاد میکنم هر چه را از اشیاء منقول که در تصرف مالک خصوصی باشد و قیمت آن شبیهی از پانصد تومان تجاوز ننماید مشمول املاک و اشیائی که آثار ملی با آنها اطلاق میشود نبوده و در خرید و فروش آزادند.

رئیس - آقای فولادوند

عزیز الله خان فولادوند - مقصود عرض بنده از

این پیشنهاد این است که حفظ آثار ملی بشود این البته مسلم است و همه قبول عامه دارند اما چیزی که سبب نگرانی است و حقیقتاً حق دارند آقایان از اینکه نگران باشند آن قسمت چیزهای کوچکی است که ابتدا لیاقت اینکه مردم در آن قسمت ها بیک زحمتی یا بیک عملیاتی دچار شوند ندارد و فرض بفرمائید کمتر خانه هست در

ایران یا حتی صحرا گردان و چوپایان که يك سبکه زمان دو هزار سال پیش که نقره است در خانه اش نداشته باشد یا در صحرا پیدا میکند بکنفر صحرا کرد یا چوپان با رعیت این البته مال دو هزار سال پیش است ولی بقدری میارزد که همه آقایان میدانند که بقیمت نقره خرید و فروش میشود یا اینکه از همین اشیائی که آقایان نمایندگان مکرر اظهار کردند فلان بچه فلان لباس فلان قلمدان در دهات هست که رعیت ها دارند مردم بی پا و دست دارند از آنطرف هم حقیقتاً لیاقت اینکه از آثار و شعائر ملی محسوب شود که با در داخله یا در خارجه اهمیت و وقری آنها گذاشته شود اینطور نیست حالا ملاحظه بفرمائید یکی يك رعیتی چوپانی صحرا کردی دارا بشود ولی دستش نرسد که بمرکز اطلاع بدهد یا فرض بفرمائید ادارات دیگر در هر نقطه اطلاع بدهد که يك بیچاره يك سکه نقره در بیابان پیدا کرده است که دو قران قیمتش است باید زندگانی با رعیتش اش را رها کند و برود بفلان اداره خبر بدهد که من فلان چیز را دارم یا پیدا کردم اصلش وقت رفتن و گفتن و نوشتن را ندارد یا اصلاً نمیداند اینقسمت ها را سواد ندارد میفهمند اطلاع ندارد که برود و بگوید این بیچاره از زندگی می افتد آنوقت آن ممیز یا آن کیسبونی که بتواند تعیین کند در هر نقطه از ولایات که نیست دولت در هر جا که نمیتواند يك چنین کیسبونی را تشکیل بدهد این کیسبون فقط در مرکز است و فقط رسیدگی با اینجا است خوب مردم هم از هر نقطه که چیزی دارند باید با اینجا اطلاع بدهند نمیتوانند هم اطلاع بدهند آنوقت البته خلاف کرده اند و دچار جرمه میشوند اگر هم بنا باشد که اینکارها را نکنند که از هسقی ساقط است و از طرفی هم نمیتواند اینکارها را بکند بعلاوه این اموال لیاقت اینچنین عناوین را ندارد که جزو شعائر و آثار ملی محسوب شوند این است که بنده تقاضا کردم اگر موافقت میفرمائید این جور اشیائی که باین قیمت ها نمیرسند مردم در خرید و فروش و داشتن اینها آزاد باشند و اگر يك چیزهایی مهم تر از این

و بزرگتر از این بود البته مطابق قانون باید آن ترتیب بشود و آن قسم رفتار شود

کفیل وزارت اقتصاد ملی - عرض کنم که بنده باز می بینم يك نگرانی در خاطر بعضی از آقایان است و تصور میفرمایند این يك تکلیف شاقی است بر مردم در صورتیکه اینطور نیست آقارعیت اولاً آقای فهمد که این از آثار ملی است اینرا ما حالا میدانیم و کسی هم از او متوقع نیست که اگر يك رعیتی بر حسب اتفاق مثلاً يك انگشتری پیدا کرد و در انگشتش کرد و بهیچکس هم نکفت کسی نمیرود انگش او را ببرد که چرا نکفت اینهم معلوم است که خیلی از چیزهاست که بنده و خیلی بالاتر از بنده هستند که هنوز نمیدانند که این مال لیاقت اینرا دارد که جزو آثار ملی باشد یا نه ولی برای این چیزها آدم را مجازات نمیکند آقا این معلوم است البته بعد از آنکه بدانند يك کسی میداند و عامداً نمیآید خبر بدهد که یکی از چیزهای نفیسه را یافته است یا دارد آن جا محل گفتگو است - بعلاوه بنده اینرا هم عرض کنم علناً حالا هم بطور جمله معترضه عرض میکنم که وزارت معارف نظامنامه مینویسد نظامنامه را منتشر میکند اعلان منتشر میکنند و در دسترس عموم میگذازد و حتی الامکان اشخاصی که سواد دارند میخوانند اشخاصی که کتاب خوان هستند میخوانند میفهمند که چه جور چیزهایی هست که میتوان جزو آثار ملی در آورد آنوقت البته مقصود حاصل میشود و اینها هم مقداراً چیز خیلی زیادی نیست و حالا تصور فرمائید که تمام اشیاء و اموالی که در خانه های مردم هست باید بیآورند بیرون و بروند ثبت کنند اینطور نیست اما در باب قیمت این خیلی مشکل است این مسئله بسا هست يك چیزی هست که اگر بخواهند خرید و فروش کنند شاید ده تومان بیست تومان قیمت نداشته باشد اما چیز نفیسی است فقط مقصود اینست که دولت بداند که يك همچو چیزی در يك خانه در خانه بنده هست که يك روزی اگر من خواستم این را از دست بدهم دولت میتواند بگوید که آقا این را بمن بفروشید والا

اگر کسی نداند که آقا کسی با او کاری ندارد راجع بقیمت عرض کردم قیمت شاید کم باشد ولی چیز نفیسی باشد منبای مثل برای حضرتعالی عرض میکنم که چندسال پیش مهر اسم عضدالدوله دیلمی که میشناسید (عضدالدوله دیلمی یکی از سلاطین بزرگ ایران است) صحیح است) نظیر انوشیروان) مهر او را پیدا کردند و آوردند

تقدیم کردند مرحوم عضدالدوله پسر فتحعلی شاه و من حالا نمی دانم که این کجاست و آن مهر اسم و اگر بخواهند خرید و فروش معمولی بکنند ده تومان پنج تومان بیشتر نمی خرند خوب حالا آیا این جائز است که این مهر توی خانه ها افتاده باشد بعد هم يك روزی مفقود شود یا توی چاه بیفتد؟ پس بهتر این است که دولت اینرا مسبوق باشد و بداند که این کجاست و اگر يك روزی هم خواستند بفروشند بدولت بفروشند. در جا های دیگر مردم آف این جور چیزهایی که دارند البته با کمال عشق و ذوق خودشان می آیند و میآورند میدهند بدولت و تقدیم می کنند و می گذارند در موزه و در آن جا هم می نویسند تقدیمی فلان آدم این يك کار خیلی خوبی است ولی این فایده ندارد و چیزی نیست که مهر مرحوم عضدالدوله دیلمی پیش من باشد چه فایده دارد؟ ولی وقتی که در موزه باشد همه می بینند همه می دانند که مهر عضدالدوله چه جور بوده است همه ملت مطلع میشوند همه دنیا می فهمند و این مهری که جزو آثار ملی است مشاهده می کنند و استفاده علمی و تاریخی می کنند پس این خیلی خوب است. (صحیح است)

رئیس - آقایانیکه پیشنهاد آقای فولادوند را قابل توجه میدانند قیام فرمایند.

(عده قلیلی برخاستند)

رئیس - قابل توجه نشد. پیشنهاد آقای فیروز آبادی قرائت میشود:

پیشنهاد آقای فیروز آبادی

بنده پیشنهاد میکنم هر چیزی که از آثار ملی شمرده

میشود و قیمت آن در نزد اهل خبره کمتر از صد تومان ارزش داشته باشد از این قانون مستثنی باشد

فیروز آبادی - از آنجائی که من میدانم نظر دولت جز رفاهیت مردم چیز دیگری نیست حالا که غرضشان اینست که حفظ آثار ملی بشود بنده اینجور پیشنهاد کردم بجهت اینکه بعضی از مأمورین در بیرون همینکه دیدند بکنفر یک سکه دو مثقالی نقره یا دو مثقال طلا دارد او را تعقیب میکنند و اسباب زحمت مردم میشوند بنده برای رفع این اشکال این را پیشنهاد کردم که نسبت بآثار ملی که کمتر از صد تومان ارزش داشته باشد آن اهمیت را ندارد این است که عقیده دارم مستثنی باشد که کسی متعرض آن دارنده یا مالک با جوینده آن نشود و باختیار خودش آن را تصرف کند و از آن جائی که نظر دولت رفاهیت مردم است لابد این را قبول خواهند فرمود

(عده از نمایندگان - رأی رأی)

رئیس - آقایانی که پیشنهاد آقای فیروز آبادی را قابل توجه میدانند قیام فرمایند

(عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه نشد رای میگیریم بماده نهم موافقین قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد ماده دهم قرائت میشود: ماده دهم - هر کس اموال منقوله که مطابق این قانون از آثار ملی محسوب تواند شد بر حسب تضاد و اتفاق بدست آورد اگر چه در ملک خود او باشد باید هر چه زودتر بوزارت معارف یا نمایندگان او اطلاع بدهد هر گاه مقامات مربوطه دولتی اموال مزبوره را قابل ثبت در فهرست آثار ملی دانسته نصف این اموال بکاشف واگذار باقیمت عادلانه آن تصدیق اهل خبره باو داده می شود و نسبت بنصف دیگر دولت اختیار دارد که ضبط یا بلا عووض بکاشف واگذار کند.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - اینجا در این پیشنهادی که آقای

واگذار نماید و آگذاری این حق از طرف دولت بموجب اجازه نامه مخصوص باید باشد که محل کاوش و حدود و مدت آن را تعیین نماید و نیز دولت حق دارد در هر مکان که آثار و علائمی به بیند و مقتضی بداند برای کشف و تعیین نوع و کیفیت آثار ملی اقدامات اکتشافیه نماید. **رئیس** - موافقین با این ماده قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند) تصویب شد. ماده دوازدهم قرائت میشود ماده ۱۲ - حفاری اگر فقط برای کشف آثار ملی و تحقیقات علمی باشد حفاری علمی و اگر برای خرید و فروش اشیاء عتیقه باشد حفاری تجارته است اجازه حفاری علمی فقط بمؤسسات علمی داده میشود در اینجه و اموال غیر منقوله که در فهرست آثار ملی ثبت شده حفاری تجارته ممنوع است

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - این جا کمان می کنم صحبت قسمت علمی است و خود آقای وزیر محترم امور خارجه البته توجه دارند. مسلم است اگر حفاری از برای مسائل علمی است و برای کاوش علمی است که با تجارته فرق دارد و نظرم آن هم از این ترتیب این است که یک اثری بر آن مترتب شود و یک آثاری حفظ شود اما عرض کنم این قسمت هم نظر مبارکتان باشد از نظام نامه نان درست نمی شود برای خاطر اینکه همان کسانی که میروند حفاری بکنند نگاه میکنند که اگر نسبت بنظر دولت حفاری علمی ترجیح دارد آن دیگری را می خواهد یا اجازه حفاری علمی می خواهد اگر دولت نداد آن دیگری را که حفاری تجارته باشد تقاضا میکند و همان کار خودش را میکند کاوشهای خودش را میکند یا حفاری تجارته می خواهد اما چون می بیند دولت برای حفاری علمی تسهیلاتی قائل شده است فوراً میگوید که من اجازه حفاری علمی می خواهم و میروم حفاری تجارته میکند یا از یک مملکت آمده است اجازه حفاری علمی میگیرد یک نفری ولی بلباس دیگری کار میکند از یک جای دیگر دنیای دیگری آمده است خیلی پلتیک دان و فلان است بلباس عملگی در آمده

است عقیده بنده حالا می فرماید اعتبار ندارید بنده عقیده ام اینجا این است که شما از مجلس اعتباری نخواهید و این جائی است که مجلس باتفاق به شما رأی خواهیم داد که سالی صد هزار تومان یا دوست هزار تومان اعتبار بدهند یا بوزارت معارف یا بوزارت اقتصاد ملی که این آثار را بخرد آنوقت بکلی سوء ظن از این قانون برداشته می شود و مردم هم زودتر می آیند و خواهند داد و کمان میکنم این يك کار عادلانه باشد حالا مختارید

کفیل وزارت اقتصاد ملی - بل آقا اینها يك چیز هائی است که قابل بحث است اما تصدیق فرمائید اینکه گفته می شود که يك نصف بدهند البته راجع به چیزی است که بر حسب تضاد و اتفاق بدست می آید در میانان دارد عبور میکند اتفاقاً چهار تیکه چیز پیدا میکند که اینها شاید يك حیثیت آثار ملی داشته باشد اگر دولت دید بتواند بگوید از این چهار تیکه دو تا مال خودش دو تا پیش هم برای خود او باقی است و باز یافت است دو تا پیش هم مال من. این حالا چه عیبی دارد؟ آن خداوند که نهد نکرده بود که وقتی من از آنجا عبور می کنم برای من يك چیزی بگذارد خوب بچشم آورده بود فرض کنید همین دوتا تیکه را پیدا کرده بودم چه عیب دارد - پس این ماده راجع به آن چیزی است که بر حسب تضاد و برسیل اتفاق بدست کسی بیاید و گیرش بیاید مفت و مسلم خوب از این مفت و مسلم نصفش مال دولت باشد نصفش هم مال ... **کازرونی** - مثل مالیات است دیگر ... (خنده نمایندگان)

کفیل وزارت اقتصاد ملی - بنده است این اشکالی ندارد. (نمایندگان - مذاکرات کافی است) **رئیس** - موافقین با ماده دهم قیام فرمایند. (اغلب برخاستند)

رئیس - تصویب شد. ماده یازدهم قرائت میشود. ماده ۱۱ - حفار اراضی و کاوش برای استخراج آثار ملی منحصر احق دولت است و دولت مختار است که باین حق مستقیماً عمل کند یا بمؤسسات علمی یا باشخاص یا شرکت ها

است و میگوید آقا جان من میخواهم اینجا حفاری تجارنی بکنم شما که نمی دانید این کیست و مقصودش چیست در صورتیکه این می خواهد اینجا حفاری علمی بکند و یک آناری که حقیقتاً با عظمت است بضرر ما آنها را ببرد همینظوری که یک قسمت بلباس بدل آمدند. و بعنوان همین حفاری تجارنی مقداری از اموال ما را بردند من که نرفته ام شماها که رفته اید بفرنگستان لابد مطلع شده اید خواستم عرض کنم این عبارت ماده باین جور جلوگیری از آن نخواهد کرد حالا شما میفرمائید که در نظام نامه این قید را میکنیم چه عرض کنم ولی باید کاری بکنید که جلوگیری از این ترتیب بشود که بعنوان تجارنی یک اشخاصی بلباس مبدل غرض شان کشف کردن آثار علمی نباشد.

کفیل وزارت اقتصاد ملی - بنده توضیح میدهم که حفاری علمی را دولت بشخص مجهولی هیچوقت نمیدهد این معلوم است ملاحظه فرمودید که نوشته شده است اجازه حفاری علمی فقط بمؤسسات علمی داده می شود دولت همی شناسد اساساً یک نفر آدم شاید این کار را نمیکند بسا است که فلان دارالعلم شیکاگو که هست و وجودش را همه میدانیم بوزارت معارف دولت ایران می نویسد که ما علاقه مندیم بمسائل علمی و تاریخی ایران و یک سرمایه هم داریم مثلاً پنجاه هزار تومان می خواهیم برای این کار مصرف کنیم اطلاع پیدا کرده ایم بحدس و قیاس فهمیده ایم و اینطور معتقد شده ایم که در فلان نقطه ایران فلان آثار ملی باید در زیر زمین باشد اجازه فرمائید که ما بیاییم و حفر کنیم باین قبیل اشخاص و مؤسسات دولت اجازه میدهد. یک نفر اگر بیاید همین قدر که آمد بگوید از طرف دارالعلم برلن آمده ام که حفاری بکنم ما که قبول نمیکنیم از او بالاخره اختیارنامه او را نگاه میکنند معرفی نامه او را از سفارت آلمان میخواهیم از سفارت خودمان در آلمان تحقیق می شود که این کیست چیست؟ اگر تصدیق کردند که واقفادارالعلم برلن خواسته است این کار را بکند باو اجازه داده می شود. اینجا مقصود همانظوری که فرمودید از این تشخیص آناری است است که براین دو قسم حفاری مرتب می شود یک

جاهائی است که دولت خودش بنا بر اطلاعاتی که دارد هیچوقت نشنیده که اینجا باید یک جایی باشد که آثار عتیقه نداشته باشد مثل تخت جمشید یا مثل فرض فرمائید بناهای صفویه در اصفهان یا مثل چیزهای دیگر که ذکر شد اینجا یک کسی میرود و میگوید آقا من می خواهم استفاده های بکنم و حدس هم میزنم که یک چیزهایی در فلان جا پیدا میشود بسا هست که سکه پیدا کنم پاره کوزه پیدا کنم یا فلان و فلان چیز پیدا کنم بمن اجازه بدهید بروم حفر کنم و پژوهش تجارت کنم مسئله مسئله علمی نیست این را دولت واقعاً اگر دید همینطور است باو اجازه میدهد.

رئیس - موافقین با ماده دوازدهم قیام فرمایند (اکثر قیام کردند)

رئیس - تصویب شد. ماده سیزدهم قرائت میشود: ماده ۱۳ - حفاری در اراضی که مالک خصوصی دارد گذشته شد از اجازه دولت استرضای مالک را نیز لازم دارد در محل هایی که در فهرست آثار ملی ثبت شده یا دولت پس از اقدامات اکتشافیه آنها را در فهرست ثبت کند مالک حق امتناع از اجازه حفاری ندارد و فقط می تواند حقی مطالبه کند و مأخذ تعیین این حق ضعف اجرة المثل زمین است که مالک بواسطه حفر از استفاده آن محروم میگردد به علاوه خسارنی که بمالک وارد میشود و مخارجی که بعد از حفاری برای اعاده زمین بحالت اولیه باید نمود

رئیس - آقای آقا سید یعقوب.

آقا سید یعقوب - من باین ماده مخالفم و این ماده اصل المواد این لایحه است. آقای وزیر امور خارجه هم توجه فرمائید عقیده ما در مالکیت این است که کسی که مالک زمینی است مالک از تخوم زمین تا تحت السماء آنست این است عقیده ما در اصل مالکیت بنده این خانه که دارم هم زیر آن هم بالای آن را کسی نمی تواند مالک شود جز خود من اینجا ما میخواهیم بگوئیم این یک کسی آمده است حفاری را با اجازه دولت و معارف در اینجا بکند ماده میگوید حقی که بمالک

میدهد ضعف اجرة المثل آن اندازه که از زمینش خراب شده است و متضرر شده است میباشد خوب اینجا کنده اند و یک چیز عظیمی پیدا کرده اند مثلاً در این خانه... حقیقه در این دوره وزیر عدلیه یک زحمت کشید یک قانونی گذارند که حقیقه ایران را زنده کرد که قانون مدنی باشد شما بکلی این قانون را از بین بردید. رفته است زمین را کنده است بچیزی نرسیده است آنوقت میگویند آقا دو تا عمه گذاشته اند اینجا را کنده اند دو مقابل آن که اجرت چهار تا عمه باشد بهش بدهند که آن خاکها را بریزد سر جایش و این مخالف قانون مدنی است و حقیقه یکی از چیزهایی که هست در این مملکت قانون مدنی است و این اصل مالکیت من خوب نسبت بزمین من که محرز است و نسبت بآن چیزی که از این زیر زمین بیرون آمده است یک خاکی میریزند روی هم و مزد دو عمه را چهار عمه میدهند که گودال را پر کنند و میروند بی کارشان و این را من عقیده ندارم و معتقدم که اگر دقتی چیزی پیدا شد که قیمتش خیلی خیلی عالی باشد باید خیلی بیش از اینها بهش داده شود و یک اندازه با قانون مدنی ربط داشته باشد و آن اصلی که ما نسبت بمالکیت قائل هستیم از بین نرود و یک چیز زیاد نری بمالک بدهند

عده از نمایندگان - کافی است مذاکرات

رئیس - پیشنهاد آقای دکتر ملک زاده قرائت میشود:

پیشنهاد آقای ملک زاده

پیشنهاد میکنم بماده اضافه شود: در اراضی زراعی مامورین حفاری یا مستاجرین مکلف هستند پس از ختم عمل حفر زمین را مثل روز اول صاف کنند (خنده نمایندگان) که قابل زرع شود

ملک زاده - پس کرتم آقا

رئیس - موافقین با ماده سیزدهم قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

عده از نمایندگان - ختم جلسه

رئیس - میفرمائید جلسه را ختم کنیم؟
عده از نمایندگان - بله - عده دیگر - خیر. ماده را بخوانند
رئیس - دو عقیده مختلف اظهار میشود... (دشمن - رأی بگیری)

رئیس - آقای وزیر عدلیه

وزیر عدلیه - عرض کنم که آقای وزیر اقتصاد ملی و وزیر امور خارجه از برای اینکه آقایان را خسته نکنند در عین اینکه میل دارند این قانون بگذرد ساکت نشسته اند و باینجهت بنده میخواهم از آقایان خواهش بکنم که حالا که کار باینجا رسیده است و قدری هم وقت باقی است برای اینکه زحمت کشیده شده است کمک فرمایند که اینکار امشب بگذرد (صحیح است)

رئیس - ماده چهاردهم قرائت میشود:

ماده ۱۴ - در ضمن عملیات حفاری علمی یا تجارنی آنچه در یک محل و موسم کشف شود اگر مستقیماً توسط دولت کشف شود تماماً متعلق بدولت است و اگر دیگری کشف کرده باشد دولت تا ده فقره از اشیائی که حیثیت صنعتی و تاریخی دارد می تواند انتخاب و تملک نماید و از بقیه نصف را مجاناً بکاشف واگذارند و نصف دیگر را ضبط کنند و هر گاه کلیه اشیاء زاید بر ده فقره نبوده و دولت همه را ضبط کند مخارجی را که حفر کننده متحمل شده باو بپردازد باینجهت و اجزاء اینبیه از تقسیم فوق مستثنی است و دولت میتواند تمام را متصرف شود

تبصره - مقصود از یک موسم یک دوره عملی است که مدت آن از یکسال بیشتر نباشد

رئیس - مخالفی ندارد. موافقین با ماده چهاردهم قیام فرمایند.

(جمعی قیام نمودند)

رئیس - اکثریت است. ماده پانزدهم قرائت میشود...

عده از نمایندگان - ختم جلسه ختم جلسه

رئیس - آقا بهتر این است که... و بیل بقواعد بکنیم.

آقای اعتبار پیشنهاد ختم جلسه کرده اند فرمائید

زحمت کشیده است و رفته است مالی را پیدا کرده است از این که نباید برود و حالا که مقتضی است برای حفظ آثار سلطنت و ملت باقی باشد ما باید لا اقل يك حق کافی هم باو بدهیم مثلاً باو میگویند خوب زحمت کشیدی خیلی ممنونیم و ازش بگیریم همین؟ این که نمی شود این را در قانون این جور توپسید - خوبست که ما يك بودجه بگذرانیم که هر چه باید جمع آوری شود از مردم خریداری شود ازشان که مردم مأیوس نشوند والا این ماده این جور اسباب زحمت است و عقب کار نمیروند مردم و این ماده محتاج است يك مطالعه و الله ازبس که شلوغ شده است نمیدانم چه بگویم خیلی مشکل است حقیقتاً بنده استدعا میکنم که امشب موافقت بفرمایند آقایان و جلسه را ختم کنند فردا جلسه بشود بهتر است این را استدعا دارم.

کفیل وزارت اقتصاد ملی - بنده همانطوری که آقای وزیر عدلیه فرمودند در باب ختم جلسه و عدم ختم جلسه عرضی ندارم و بسته بنظر آقایان است ولی در اینجا بنده يك چیزی میخواهم عرض کنم که خود آقای آقا سید یعقوب را قانع کنم در ماده سیزدهم هم اگر بنا بود مباحثه شود بهشان عرض میکردم که ما نوشتیم استرضای مالک را باید بعمل آورد ممکن است مالیه بپاید بگوید شما نه عسرش را باید بمن بدهید هیچ مانعی ندارد شما هیچ این نگرانی را نداشته باشید فقط در حفاری علمی است که در آن جا باید يك حقیقی بدولت بدهد حالا در این موضوع می فرمائید حضر کردن زمین و چیز پیدا کردن آقا يك نوع قماری است منتهی قمار مشروع ممکن است بنده ده هزار تومان خرج کنم ولی هیچ پیدا نکنم ممکن است صد تومان هم خرج کنم يك چیزی پیدا کنم که صد هزار تومان ارزش داشته باشد در اینجا اینکه می فرمائید زحمت می کشد آن کسی که اهل علم است شاید با کمال میل و رغبت زحمت میکشد خرج هم میکند بسا هست که چیزی هم پیدا نمی کنند اگر هم چیزی پیدا کرد خیلی راضی و راعب است که دولت هم سهمش را بردارد او هم سهمش را ببرد بیجهت اینکه مقصود انتقاد علمی و مادی است و آن چیزی هم که برای سهم دولت می ماند باز باسم او تمام میشود

اعتبار - بنده پیشنهادی نکردم

آقا سید یعقوب - بنده پیشنهاد می کنم ... (بعضی از نمایندگان - کسی طرفدار ختم جلسه نیست - بقیه مواد را بخوانند)

رئیس - بسیار خوب. ماده پانزده قرائت میشود: ماده ۱۵ - اشیائی که در نتیجه حفاری علمی کشف شود آنچه سهم دولت باشد باید در مجموعه ها و موزه های دولتی ضبط شود و فروش آنها جائز نیست و آنچه سهم کاشف باشد متعلق بخود اوست اشیائی که از حفاری تجارنی حاصل شده باشد دولت از قسمتی که بخود او تعلق میگیرد هر چه قابل موزه باشد ضبط و بقیه را بر نحو مقتضی داند نقل و انتقال بدهد فروش این اموال از طرف دولت بزیاده خواهد بود

رئیس - آقای آقا سید یعقوب.

آقا سید یعقوب - آقایان مسئولیت از ما سلب نمی شود ما مسئولیت داریم. قانونی آورده اند وزراء و رئیس اجازه داده است که همه صحبت کنیم قانون اصلاً بمن و همه آزادی داده است من عقیده داشتم که وقتی که صحبت ختم جلسه می شد مقام ریاست وقتی صحبت کردند جلسه ختم شود جلسه ختم می شد که حقیقتاً بایک حالت بشاشت بگذرد ولی حالا يك جوری شده است که اگر کسی نظری داشته باشد نمیتواند عرض کند. بنده در این ماده میخواهم عرض کنم که این اسباب این می شود که شما کمتر میتوانید موفق بشوید که آثار ملی را جمع آوری کنید برای اینکه در آن ماده که گذشت بنده اجازه خواستم و اجازه داده نشد یعنی نوبت نرسید این بیچاره که زحمت کشیده بعد از همه این زحمت ها آنوقت میگویند که خوب آقا سلامت خیلی زحمت کشیده اید رفته است بهزار زحمت کار کرده است حالا اینطورش میکنند. بهینند چه جور ماده را ما رأی دادیم الا اقل ما اینقدر را ملاحظه نکردیم يك اجزائی يك چیزی این آثار ملی اگر ما بخواهیم بیاورند بوزارت معارف بدهند که جمع آوری شود که در این موارد اجر آن شخصی که زحمت کشیده است نباید از این برود این

و فایده علمی را هم دارد.

رئیس - لازم است بنده يك رفع شبهه بکنم آقا می فرمایند برای اینکه بهتر و بیشتر در قضیه مطالعه شود - خوب بود که بنده نمایم بختن جلسه می بود - مگر شما در این قسمت از همکاری ما می خواهید در بیغ بکنید آقا؟ تنها در این موضوع شبهه تا صبح در فراکسیون صحبت شده و طرف شور و ندقیق واقع شده است (صحیح است) موافقین با ماده پانزدهم قیام فرمایند.

(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. ماده شانزدهم قرائت میشود: ماده ۱۶ - متخلفین از ماده ۱۰ و همچنین کسانی که بدون اجازه و اطلاع دولت حفاری کنند ولو در ملک خودشان باشد و کسانی که اموال آثار ملی را بطور قاچاق از مملکت خارج کنند محکوم به بیست تومان الی دوهزار تومان جزای نقدی خواهند شد و اشیاء مکشفه هم برای دولت ضبط میشود.

حضر اراضی در عملیات نظیر آن در صورتیکه بقدر کشف آثار عتیقه واقع نشده باشد مستوجب مجازات سابق الذکر نخواهد بود

رئیس - موافقین با این ماده قیام فرمایند.

(اغلب قیام کردند)

رئیس - تصویب شد. ماده هفدهم قرائت میشود: ماده ۱۷ - کسانی که بخواهند تجارت اشیاء عتیقه را کسب خود قرار دهند باید از دولت کسب اجازه کرده باشند همچنین خارج کردن آنها از مملکت با اجازه دولت باید باشد اگر کسی بدون اجازه دولت در صدد خارج کردن اشیائی که در فهرست آثار ملی ثبت شده برآید اشیاء مزبور ضبط دولت میشود نسبت باشیائی که بر طبق ماده ۱۰ و ۱۴ این قانون سهم کاشف شده اگر در فهرست آثار ملی ثبت نشده دولت از دادن جواز صدور امتناع نخواهد نمود و اگر در فهرست مزبور ثبت شده مشمول مقررات ماده ۱۸ خواهد بود.

رئیس - آقایان موافقین قیام فرمایند.

(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. ماده هیجدهم قرائت میشود ماده ۱۸ - اشیائی که از آثار ملی محسوب است هرگاه بخواهند تقاضای صدور جواز نمایند دولت حق دارد از اجازه صدور امتناع نموده و به قیمتی که صادر کننده برای صدور جواز در تقاضا نامه خود اظهار کرده اکتفا نماید و اگر مالک در فروش بقیعت اظهار شده امتناع نمود جواز صدور داده نخواهد شد و هر گاه این اجازه صدور داده شد معادل صدی از قیمت عادلانه آن بتقویم مقوم دولتی حق صدور اخذ میشود - اگر بین صاحب مال و مقوم اختلاف شود کمیسیون مخصوص که تشکیل آن در نظامنامه اجرائیه این قانون پیش بینی میشود رفع اختلاف خواهد نمود حق صدور مذکور در این ماده غیر از حقوق کمرکی است که بر طبق تعرفه کمرکی از این اشیاء ماخوذ میگردد صدور اشیائی که در حفاری علمی با اجازه دولت حاصل شده و سهم کاشف باشد در هر حال جائز و از پرداخت هر گونه حقوق و عوارض معاف است

رئیس - موافقین با ماده ۱۸ قیام فرمایند

(عده زیادی برخاستند)

رئیس - تصویب شد. ماده نوزدهم قرائت میشود:

ماده ۱۹ - برای تعیین شرایط تجارت اشیاء عتیقه و همچنین اجرای کلیه مقررات این قانون نظامنامه مخصوصی تهیه و بتصویب هیئت وزراء خواهد رسید

رئیس - موافقین قیام فرمایند

(عده زیادی قیام کردند)

رئیس - تصویب شد. ماده بیستم قرائت میشود:

ماده بیستم - اجازه هائی که تا کنون برای حفاری داده شده در صورت عدم موافقت با این قانون از درجه اعتبار ساقط است

رئیس - این ماده هم مخالفی ندارد؟ (اظهاری نشد)
 موافقین با ماده بیستم قیام فرمایند
 (عموماً قیام نمودند)
 رئیس تصویب شد. مذاکره در کلیات است...
 عده از نمایندگان - مخالفی ندارد آقای رای رای
 رئیس - بسیار خوب رای میگیریم بمجموع قانون
 موافقین با این قانون قیام فرمایند

(اکثر نمایندگان برخاستند) تصویب شد
 [۸- موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه]
 (عده از نمایندگان - ختم جلسه)
 رئیس - جلسه را ختم میکنیم جلسه آینده فردا سه
 ساعت قبل از ظهر دستور باقی لوایحی که مانده است
 (صحیح است)
 مجلس هفت ساعت بعد از ظهر ختم شد
 رئیس مجلس شورای ملی - دادگر

قانون

اجازه استخدام یکنفر مهندس معدن و یکنفر شیمیست معدن از اتباع دولت آلمان
 ماده واحده - وزارت اقتصاد ملی مجاز است یکنفر مهندس معدن و یکنفر شیمیست معدن برای مدت دو سال
 بجهت تغذیس و استخراج معادن با شرایط مقرر در قانون ۲۳ عرقب ۱۳۰۱ از تبعه دولت آلمان استخدام کند
 حقوق مشار الیها جمعاً بیش از سالی پانزده هزار و دویست دلار و مخارج مسافرت هر يك از آنها ذهاباً و ایاباً از
 پانصد دلار و مخارج منزل و اثاثیه زیاده از سالی دو هزار تومان نخواهد بود
 این قانون که مشتمل بر يك ماده است در جلسه دوازدهم آبان ماه يك هزار و سیصد و نه شمسی بتصویب
 مجلس شورای ملی رسید.
 رئیس مجلس شورای ملی - دادگر

قانون

اجازه اجرای لوایح پیشنهادی وزارت عدلیه پس از تصویب کمیسیون قوانین عدلیه مجلس شورای ملی
 ماده واحده - دولت مجاز است لوایحی را که وزیر عدلیه بمجلس شورای ملی پیشنهاد مینماید پس از
 تصویب کمیسیون فعلی قوانین عدلیه بموقع اجرا گذارده و پس از آزمایش آنها در عمل نواقصی را که در ضمن
 جریان ممکن است معلوم شود رفع و قوانین مزبوره را تکمیل نموده ثانیاً برای تصویب بمجلس شورای ملی پیشنهاد نماید.
 این قانون که مشتمل بر يك ماده است در جلسه دوازدهم آبان ماه یکهزار و سیصد و نه شمسی بتصویب
 مجلس شورای ملی رسید.
 رئیس مجلس شورای ملی - دادگر

قانون

راجع بحفظ آثار عتیقه

ماده اول - کلیه آثار صنعتی و ابنیه و اماکنی که تا اختتام دوره سلسله زندیه در مملکت ایران احداث شده
 اعم از منقول و غیر منقول با رعایت ماده ۳ این قانون میتوان جزء آثار ملی ایران محسوب داشت و در تحت حفاظت
 و نظارت دولت میباشد
 ماده دوم - دولت مکلف است از کلیه آثار ملی ایران که فعلاً معلوم و مشخص است و حیثیت تاریخی یا
 علمی یا صنعتی خاصی دارد فهرستی ترتیب داده و بعد هاهم هر چه از این آثار مکشوف شود ضمیمه فهرست مزبور
 بنماید. فهرست مزبور بعد از تنظیم طبع شده و باطلاع عامه خواهد رسید.
 ماده سوم - ثبت مال در فهرست آثار ملی پس از تشخیص و اجازه کتبی وزارت معارف خواهد بود
 ولیکن ثبت مالی که مالک خصوصی داشته باشد باید قبلاً بمالك اخطار شود و قطعی نمیشود مگر پس از آنکه بمالك
 اخطار و باعتراف او اگر داشته باشد رسیدگی شده باشد و وظایف مقرر در این قانون راجع به آثار ملی فقط
 پس از قطعی شدن ثبت بر عهده مالک تعلق خواهد گرفت

ماده چهارم - مالک مال غیر منقولی که مطابق این قانون از آثار ملی میتوان محسوب داشت و همچنین هر کس که بروجود چنین مالی پی ببرد باید به نزدیک ترین اداره مربوطه از ادارات دولتی اطلاع بدهد تا در صورتیکه مقامات صالحه مقرر در نظامنامه اجرائیه این قانون تصدیق نمودند که از آثار ملی است در فهرست آثار ملی ثبت بشود.

ماده پنجم - اشخاصیکه مالک یا متصرف مالی باشند که در فهرست آثار ملی ثبت شده باشد میتوانند حق مالکیت یا تصرف خود را حفظ کنند ولیکن نباید دولت را از اقداماتی که برای حفاظت آثار ملی لازم میدانند محالمت نمایند در صورتیکه عملیات دولت برای حفاظت مستلزم مخارجی شود دولت از مالک مطالبه عوض نخواهد نمود و اقدامات مزبور مالکیت مالک را متزلزل نخواهد کرد.

ماده ششم - عملیات مفصله ذیل ممنوع و مرتکبین آن بموجب حکم محکمه قضائی به اداء پنجاه تومان الی هزار تومان جزای نقدی محکوم خواهند شد و بعلاوه معادل خسارتی که بواسطه عمل خود بر آثار ملی وارد ساخته اند میتوان از ایشان اخذ نمود.

الف - منهدم کردن یا خرابی وارد آوردن با آثار ملی و مستور ساختن روی آنها باندود و یارنگ و رسم کردن نقوش و خطوط بر آنها.

ب - اقدام به عملیاتی در مجاورت آثار ملی که سبب تزلزل بنیان یا تغییر صورت آنها شود.

ج - تملک و معامله بدون اجازه دولت نسبت به مصالح و مواد متعلقه به ابنیه مذکوره در فهرست آثار ملی اقدام بمرمت و تجدید بنائی از آثار ملی که در تصرف اشخاص باشد باید با اجازه و تحت نظر دولت واقع شود و الا مجازاتهای سابق الذکر ممکن است بمرتکب تعلق گیرد.

ماده هفتم - اموال منقوله که از آثار ملی محسوب و مالک خصوصی داشته باشد باید در فهرست جداگانه به ترتیبی که در ماده سه مقرر است ثبت شود.

ماده هشتم - برای هر مال منقولی که در فهرست آثار ملی ثبت شده باید يك معرفتی نامه در دو نسخه تنظیم شود که وصف و اصل و منشاء و کیفیت اکتشاف آن را معلوم کند و بیک یا چندین عکس از آن منضم باشد يك نسخه از این معرفتی نامه در دفتر آثار ملی دولت مضبوط و نسخه دیگر مجاناً بمالک مال داده میشود و در هر قسم نقل و انتقال آن مال باید آن نسخه معرفتی نامه همراه باشد و آثاریکه بر ثبت مال در فهرست آثار ملی مترتب میگردد در تغییر ابادی نسبت به آن مال منفک نخواهد شد.

ماده نهم - هر کس مالک مال منقولی است که در فهرست آثار ملی ثبت شده اگر بخواهد آنرا بدیگری بفروشد باید باداره مربوطه دولتی کتباً اطلاع دهد دولت اگر بخواهد آن مال را جزء مجموعه های دولتی آثار ملی قرار دهد در ابتیاع آن با شرایط متساوی بر مردم دیگر حق تقدم دارد ولیکن در ظرف ده روز پس از رسیدن دادن باعلام کتبی صاحب مال دولت باید قصد خود را در ابتیاع آن بمالک اعلام کند و اگر نکرد صاحب مال میتواند مال را بدیگری بفروشد در هر حال مالک این اموال بمر نحو از انحاء آن را بدیگری منتقل کند باید پس از انتقال در ظرف ده روز اسم و عمل اقامت مالک جدید را با اطلاع دولت برساند.

اگر کسی مالی را که در فهرست آثار ملی ثبت شده بدون اطلاع وزارت معارف و با نمایندگان او بفروشد

محکوم بجزای نقدی معادل قیمت فروش آن مال خواهد شد و نیز دولت میتواند مال را از مالک جدید اخذ نموده و قیمتی را که مالک جدید ادا نموده باو پرداخت نماید خریدار نیز اگر از ثبت بودن مال در فهرست آثار ملی مطلع بوده و باوصف این خریدار باشد مانند فروشنده مجازات خواهد شد مگر اینکه خود او بدولت اعلام کرده باشد ماده دهم - هر کس اموال منقوله که مطابق این قانون از آثار ملی محسوب تواند شد بر حسب تصادف

و اتفاق بدست آورد اگر چه در ملک خود او باشد باید هر چه زودتر بوزارت معارف یا نمایندگان او اطلاع بدهد هر گاه مقامات مربوطه دولتی اموال مزبوره را قابل ثبت در فهرست آثار ملی دانستند نصف آن اموال بکشف واگذار یا قیمت عادله آن بتصدیق اهل خبره باو داده میشود و نسبت به نصف دیگر دولت اختیار دارد که ضبط و بابلاعوض بکشف واگذار کند.

ماده یازدهم - حفر اراضی و کاوش برای استخراج آثار ملی منحصراً حق دولت است و دولت مختار است که باین حق مستقیماً عمل کند یا به مؤسسات علمی یا باشخاص یا شرکتهای واگذار نماید و آگذاری این حق از طرف دولت بموجب اجازه نامه مخصوص باید باشد که محل کاوش و حدود و مدت آنرا تعیین نماید و نیز دولت حق دارد در هر مکان که آثار و علائمی به بیند و مقتضی بداند برای کشف و تعیین نوع و کیفیات آثار ملی اقدامات اکتشافیه بنماید.

ماده دوازدهم - حفاری اگر فقط برای کشف آثار ملی و تحقیقات علمی باشد حفاری علمی و اگر برای خرید و فروش اشیاء عتیقه باشد حفاری تجارتنی است اجازه حفاری علمی فقط بمؤسسات علمی داده میشود در ابنیه و اموال غیر منقوله که در فهرست آثار ملی ثبت شده حفاری تجارتنی ممنوع است.

ماده سیزدهم - حفاری در اراضی که مالک خصوصی دارد گذشته از اجازه دولت استرضای مالک را نیز لازم دارد در محلهائی که در فهرست آثار ملی ثبت شده یا دولت پس از اقدامات اکتشافیه آنها را در فهرست ثبت کند مالک حق امتناع از اجازه حفاری ندارد و فقط میتواند حقی مطالبه کند و ماخذ تعیین این حق ضعف اجرةالمثل زمینیه است که مالک بواسطه حفر از استفاده آن محروم میگردد بعلاوه خسارتیکه بمالک وارد میشود و مخارجی که بعد از حفاری برای اعاده زمین بحالت اولیه باید نمود.

ماده چهاردهم - در ضمن عملیات حفاری علمی با تجارتنی آنچه در يك محل و يك موسم کشف شود اگر مستقیماً توسط دولت کشف شده تماماً متعلق بدولت است و اگر دیگری کشف کرده باشد دولت تا ده فقره از اشیائیکه حیثیت تاریخی و صنعتی دارد میتواند انتخاب و تملک نماید و از بقیه نصف را مجاناً به کشف واگذار و نصف دیگر را ضبط کند هر گاه کلیه اشیاء زائد بر ده فقره نبوده و دولت همرا ضبط کند مخارجی را که حفر کننده متحمل شده است باو میپردازد ابنیه و اجزاء ابنیه از تقسیم فوق مستثنی است و دولت میتواند تمام را متصرف شود تبصره - مقصود از يك موسم يك دوره عملی است که مدت آن از يك سال بیشتر نباشد.

ماده پانزدهم - اشیائیکه در نتیجه حفاری علمی کشف شود آنچه سهم دولت باشد باید در مجموعه ها و موزه های دولتی ضبط شود و فروش آنها جایز نیست و آنچه سهم کاشف باشد متعلق بخود او است اشیائیکه از حفاری تجارتنی

جاصل شده باشد دولت از قسمتی که بخود او تعلق میگیرد لجر خواه قابل موزه باشد ضبط و بقیه را بهر اجزای مقتضی داند نقل و انتقال می دهد. فروش این اموال از طرف دولت بهزایده خواهد بود.

ماده شانزدهم - متخلفین از ماده (۱۰) و همچنین کسانی که بدون اجازه و اطلاع دولت حفاری کنند ولو در ملک خودشان باشد و کسانی که اموال آثار ملی را بطور قاچاق از مملکت خارج کنند محکوم به بیست تومان الی دو هزار تومان جزای نقدی خواهند شد و اشیاء مکشوفه هم برای دولت ضبط میشود حفر اراضی و عملیات نظیر آن در صورتیکه بقصد کشف آثار عتیقه واقع نشده باشد مستوجب مجازات سابق الذکر نخواهد بود.

ماده هفدهم - کسانی که بخواهند تجارت اشیاء عتیقه را کسب خود قرار دهند باید از دولت تحصیل اجازه کرده باشند همچنین خارج کردن آنها از مملکت با اجازه دولت باید باشد و آنگز کسی بدون اجازه دولت در صدور خارج کردن اشیائی که در فهرست آثار ملی ثبت شده بر آید اشیاء مزبور ضبط دولت میشود نسبت به اشیائیکه بر طبق ماده (۱۰ و ۱۴) این قانون سهم کشف شده اگر در فهرست آثار ملی ثبت نشده دولت از دادن جواز صدور امتناع نخواهد نمود و اگر در فهرست مزبور ثبت شده مشمول مقررات ماده هیجدهم خواهد بود.

ماده هیجدهم - اشیائی که از آثار ملی محسوب است هر گاه بخواهند تقاضای جواز صدور نمایند دولت حق دارد از اجازه صدور امتناع نموده و به قیمت که صادر کنند برای صدور جواز در تقاضا نامه خود اظهار کرده اکتفا نماید و اگر مالک در فروش به قیمت اظهار شده امتناع نمود جواز صدور داده نخواهد شد و هر گاه اجازه صدور داده شد معادل صدی پنج از قیمت عادلانه آن به تقویم مقوم دولتی حق صدور اخذ میشود اگر بین صاحب مال و مقوم اختلاف شود کمیسیون مخصوصی که تشکیل آن در نظامنامه اجراییه این قانون پیش بینی میشود رفع اختلاف خواهد نمود.

حق صدور مذکور در این ماده غیر از حقوق گمرکی است که بر طبق تعرفه گمرکی از این اشیاء ماخوذ میگردد صدور اشیائی که از حفاری علمی با اجازه دولت حاصل شده و سهم کشف باشد در هر حال جائز و از برداخت هر گونه حقوق و عوارض معاف است.

ماده نوزدهم - برای تعیین شرایط تجارت اشیاء عتیقه و همچنین اجرای کلیه مقررات این قانون نظامنامه مخصوصی تهیه شده و بتصویب هیئت وزراء خواهد رسید.

ماده بیستم - اجازه هائی که تا کنون برای حفاری داده شده در صورت عدم موافقت با این قانون از درجه اعتبار ساقط است.

این قانون که مشتمل بر بیست ماده است در جلسه دوازدهم آبان ماه یکهزار و سیصد و نه شمسی بتصویب مجلس شورای ملی رسید.

رئیس مجلس شورای ملی - دادگر